РӘСҮЛЛӘРНЕҢ ЭШЛӘРЕ

1 [1-2] Мин сиңа, Тәүфил, беренче китабымда Гайсәнең хезмәт
итә башлаган көннәреннән алып, Үзе сайлап алган рәсүл-
ләргә* Изге Рух аркылы боерыклар биреп күккә алынган
көненә кадәр, барлык эшләгән эшләре һәм өйрәткәннәре ту-
рында язган идем. [3] Газап чиккәннән соң, күп санлы хак дә-
лилләр белән Ул Үзенең тере икәнен исбат итте, кырык көн
буена рәсүлләргә күренде һәм Аллаһы Патшалыгы хакында
сөйләде.

Гайсә күккә аша

[4] Рәсүлләр белән ашап утырганда, Гайсә аларга шундый боерык бирде:

– Иерусалимнан китмәгез, Ата вәгъдә иткән бүләкне көтегез. Мин сезгә ул турыда сөйләгән идем. [5] Яхъя суга чумдырды**, ә сез, берничә көн үткәч, Изге Рухка чумдырылырсыз.

[6] Бергә җыелгач, рәсүлләр Гайсәдән:

– Раббыбыз! Син Исраил патшалыгын шушы вакытта яңадан торгызачаксыңмы? – дип сорадылар.

[7] Ул исә аларга:

– Ата Үз хакимлеге белән билгеләгән вакытларны яки мизгелләрне белү сезнең эшегез түгел, – диде. – [8] Әмма сез үзегезгә Изге Рух иңгәннән соң кодрәт алачаксыз һәм Иерусалимда, бөтен Яһүдиядә, Самареядә һәм, хәтта дөньяның читенә кадәр барып җитеп, һәркайда Миңа шаһит булачаксыз.

[9] Шушы сүзләрне әйткәч, рәсүлләрнең күз алдында Гайсә күккә күтәрелде һәм болыт Аны аларның алдыннан алып китте.

---

* 1:1-2 *Рәсүл* (грек сүзе «апостолос») – җибәрелгән кеше. Бу сүзнең Инҗилдәге мәгънәсе: Аллаһы тарафыннан сайланып алып җибәрелгән илче. Аның Гайсә Мәсихтән бирелгән вәкаләте бар.

** 1:5 *Суга чумдыру* – суга чумып чыгу йоласы – гөнаһлардан тәүбә итүне, үзеңне Аллаһы Тәгаләгә багышлауны күрсәтә торган йола.

[10] Гайсәнең күтәрелүен күзәтеп, күккә текәлеп карап торганда, кинәт рәсүлләр янында актан киенгән ике ир заты пәйда булды.

[11] – Гәлиләя ирләре! Ник сез күккә текәлеп карап торасыз? Сезнең яныгыздан күккә ашкан бу Гайсә күз алдыгызда ничек күтәрелгән булса, яңадан шул ук рәвешле киләчәк, – диделәр алар.

Яһүд урынына рәсүл сайлау

[12] Шуннан соң рәсүлләр Зәйтүн тавы дип аталган бу таудан Иерусалимга кайттылар. Зәйтүн тавы Иерусалимнан бер шимбә
көнлек юл* ераклыгында иде. [13] Кайтып җиткәч, үзләре тукталган өске каттагы бүлмәгә керделәр. Анда Петер, Ягъкуб, Яхъя, Әндри, Филип, Томас, Бартулумай, Маттай, Һалфай улы Ягъкуб, Шимун көрәшүче** һәм Ягъкуб улы Яһүд бар иде. [14] Алар
һәрвакыт бердәм рәвештә дога кылуда булдылар. Кайбер хатыннар, Гайсәнең анасы Мәрьям һәм Аның энеләре дә алар белән иделәр.

[15] Шул көннәрнең берсендә иман итүчеләр арасыннан Петер торып басты. Анда йөз егермегә якын кеше бар иде.

[16] – Туганнар, – дип сүз башлады ул. – Гайсәне кулга алган кешеләрне Аның янына алып килгән Яһүд хакында Изге Рух Давыт аркылы әйткән сүзләр бар. Язмадагы ул сүзләр тормышка ашарга тиеш иде.
[17] Яһүд безнең арабызда саналды, ул шул хезмәттә катнашу өчен сайланган иде, – диде Петер.

[18] Яһүд хәрәм акчага җир сатып алды, шул җирдә егылып, аның эче ярылды һәм барлык эчке әгъзалары тышка агып
чыкты. [19] Бу хәл бөтен Иерусалим халкына билгеле булды, шуңа күрә дә ул җир аларның телендә «Акелдама», ягъни «Канлы җир» дип атала башлады.

[20] – Зәбурда*** исә:

«Аның йорты буш булсын,
эчендә яшәүче булмасын»,

һәм:

«Аның хезмәтен башка берәү алсын», –

дип язылган.

---

* 1:12 *Бер шимбә көнлек юл* – бер чакрым чамасы. Муса кануны буенча шимбә – яһүдләрнең ял итү һәм гыйбадәт кылу көне. Бу көнне бер чакрымнан да ары йөрергә ярамаган.

** 1:13 *Шимун көрәшүче* – Рим хакимлеген көч белән бәреп төшерүне яклап көрәшүче яһүдләр төркеменең әгъзасы.

*** 1:20 *Зәбур* – Изге Китапның бер язмасы «Зәбур» дип атала (русча – Псалтирь).

21-22 Шуңа күрә, Яхъя Гайсәне чумдырган көннән алып Гайсә
бездән алынган көнгә кадәр, Раббы Гайсә безнең арабызда
булганда һәрвакыт безнең белән бергә булганнарның берсе
безгә кушылырга һәм Аның үледән терелгәнлеге хакында без-
нең белән бергә шаһитлек итәргә тиеш, – диде Петер.
23 Ике кешене: Барсаб дип аталучы Йосыфны (аны тагын
Юсты дип тә атыйлар) һәм Маттиасны тәкъдим иттеләр.
24-25 – Раббыбыз! Син бар кешеләрнең йөрәкләрен беләсең.
Яһүд үзенә тиеш булган урынга китте. Ул калдырган бу хезмәт
урынын һәм рәсүллекне кабул итү өчен Син шушы икәүнең
кайсысын сайладың – шуны күрсәт, – дип дога кылдылар.
26 Аннары алар жирәбә салдылар. Жирәбә Маттиаска чыкты
һәм ул, калган унбер кебек, рәсүлләр исәбенә кертелде.

Изге Рухның иңүе

2 1 Илленче көн бәйрәме* җиткәндә иман итүчеләр барысы
бергә бер урында иделәр. 2 Күктән кинәт көчле җил ис-
кән кебек тавыш ишетелде һәм шул тавыш алар булган
йортны тутырды. 3 Иман итүчеләр арасында ялкын телләре
кебек телләр күренде һәм ул телләр аларның һәрберсенә бе-
рәрләп кунды. 4 Барысы да Изге Рух белән сугарылдылар һәм
Изге Рух биргән сүзләр белән башка телләрдә сөйли башла-
дылар. 5 Иерусалимда исә җир йөзендәге һәр халыктан килгән
диндар яһүдләр яши иде. 6 Бу тавышны ишетеп җыелган ха-
лык аптырады, чөнки һәркем кайсы да булса иман итүченең
үз телендә сөйләвен ишетте. 7 Алар хәйран калдылар һәм,
шаккатып:
– Бу сөйләүчеләр барысы да гәлиләялеләр түгелме соң? –
диделәр. – 8 Ничек инде һәрберебез аларның һәркайсыбызның
туган телендә сөйләүләрен ишетә? 9 Без пәртиялеләр, мадай-
лылар, эламлылар, Месупотамиядә, Яһүдиядә, Кәппәдүкиядә,
Понтта, Асия өлкәсендә**, 10 Фругиядә, Памфулиядә, Мисыр-
да һәм Ливиянең Күринигә якын өлешләрендә яшәүчеләр,
11 Римнан килгән яһүдләр һәм мәҗүсилектән яһүд диненә күч-
кән кешеләр, критлылар һәм гарәбстанлылар, – Аллаһының
бөек эшләре хакында аларның безнең телләрдә сөйләүләрен
ишетәбез!

---

* 2:1 *Илленче көн бәйрәме* – Коткарылу бәйрәменнән соң илленче көнне яһүдләр бөртекләрнең уңышын җыеп алуны бәйрәм иткәннәр.

** 2:9 *Асия өлкәсе* – Рим империясенә караган Асия өлкәсе бүгенге Төркия җиренең көньяк-көнбатыш өлешендә булган.

[12] Барысы да хәйран калдылар һәм, аптырашып, бер-берсенә:
– Бу нәрсәне аңлата икән? – диештеләр.
[13] Ә кайберләре:
– Алар шәраб эчеп исергәннәр, – дип көлделәр.

Петернең Илленче көн бәйрәмендә сөйләгән вәгазе

[14] Петер исә, унбер рәсүл белән бергә торып басты һәм кычкырып сөйли башлады:
– Яһүд ирләре һәм Иерусалимда яшәүче барлык кешеләр! Мин сезгә моның нәрсә икәнен аңлатырмын. Минем сүзләремне игътибар белән тыңлагыз, – диде ул халыкка. – [15] Алар, сез
уйлаганча, исерек түгел, чөнки хәзер сәгать иртәнге тугызынчы*
гына әле. [16] Бу турыда Йоил пәйгамбәр аркылы алдан әйтелгән:
[17] «Аллаһы әйтә: „Ахыр көннәрдә
Үз Рухымны коярмын
Бар кешеләргә.
Улларыгыз, кызларыгыз
Мин әйткән сүзләрне
Игълан итәрләр.
Яшьләрегез илаһи күренешләр,
Картларыгыз төшләр күрерләр.
[18] Үз Рухымны коярмын
Ир-ат колларыма да, хатын-кыз колларыма да.
Һәм Мин әйткән сүзләрне
Игълан итәрләр алар да.
[19] Күрсәтермен югарыда – күктә могҗизалар,
Ә түбәндә – җирдә галәмәтләр.
Кан һәм ут, һәм куе төтен булыр:
[20] Кояш сүнәр, ә ай исә канга әйләнер.
Һәм дә килер Раббының көне –
Бөек һәм шөһрәтле көн.
[21] Һәм ялварып Раббыга мөрәҗәгать иткән һәркем
котылыр“».
[22] Исраил ирләре! Бу сүзләрне тыңлагыз: белгәнегезчә, Аллаһы сезнең арагызда Гайсә аркылы кодрәтле эшләр, могҗизалар, галәмәтләр кылды һәм шул эшләре белән насаралы Гайсәнең сезнең өчен билгеләнгән Зат икәнен исбат итте. [23] Аллаһының
алдан билгеләнгән максаты һәм алдан белеп торуы белән сезнең

---

* 2:15 *Иртәнге тугызынчы* – Аларның вакыт хисабы буенча көндезге өченче сәгатькә туры килә. Вакыт хисабы безнекеннән аермалы буларак, көндезге вакыт иртәнге алтыдан башланып кичке алтыга тикле, төнге вакыт кичке алтыдан иртәнге алтыга тикле дәвам иткән.

карамакка бирелгән шушы Кешене канунсызлар кулы белән
хачка кадаклап үтердегез. 24 Әмма Аллаһы, үлем богауларын
өзеп, Гайсәне үледән терелтте, чөнки үлем Аны тотып кала
алмады. 25 Давыт Аның хакында болай диде:

«Мин Раббыны һәрвакыт
  үз алдымда күрдем.
Ул минем уң ягымда,
  икеләнмим шуңа күрә.
26-27 Җанымны үлеләр дөньясында
  калдырмассың Син,
Үз Изгеңә черергә
  ирек бирмәссең Син.
Шуңа күрә куанды минем күңелем,
  шатланды минем телем,
Өмет баглап яшәр хәтта
  минем тәнем.
28 Тормыш юлын ачып бирдең
  Син миңа.
Миңа шатлык иңдерерсең
  Үз каршыңда».

29 – Туганнар! Ыруыбыз башлыгы Давыт хакында кыюлык бе-
лән сезгә шуны әйтә алам: ул үлде һәм күмелде. Билгеле бул-
ганча, аның кабере бүгенге көнгә кадәр сакланган. 30 Аллаһы
Давытка аның токымыннан булган берәүне аның тәхетенә утыр-
тачагы турында ант иткән. Давыт бу ант турында белеп һәм
пәйгамбәр буларак, 31 Мәсихнең үледән терелəчәге, Аның үлеләр
дөньясында калдырылмаячагы һәм тәненең черемәячәге хакын-
да алдан белеп әйтте. 32 Аллаһы шушы Гайсәне үледән терелтте,
һәм без һәммәбез – моның шаһитләре. 33 Шулай итеп, Аллаһы
Аны Үзенең уң ягына* күтәргәч, Ул, Атасыннан вәгъдә ителгән
Изге Рухны кабул итеп, безнең өскә сез хәзер күреп һәм ишетеп
торган бүләкне койды. 34-35 Давыт үзе күккә күтәрелмәде, әмма ул:

«Раббы Аллаһы әйтте минем Раббыма:
Мин дошманнарыңны аяк астыңа
  баскыч итеп салганчы,
    утыр Минем уң ягымда», –

диде. 36 Шулай итеп, бөтен Исраил халкы яхшы белсен: Аллаһы
сез хачка кадаклаган бу Гайсәне Раббы һәм Мәсих итте, – диде
Петер.

37 Тыңлаучылар ишеткән бу сүзләр йөрәкләренә барып ка-
далды:

---

* 2:33 *Уң як* – аеруча мөһим, хөрмәтле урын.

– Туганнар, безгә нәрсә эшләргә соң инде? – диделәр алар Петергә һәм башка рәсүлләргә.

[38]– Һәркайсыгыз, гөнаһларыгыз кичерелсен өчен, тәүбә итеп, Гайсә Мәсих исемендә чумдырылу йоласын үтегез, һәм сез Аллаһының бүләген – Изге Рухны кабул итәрсез. [39]Аллаһының вәгъдәсе Аллаһыбыз Раббы Үзенә чакырган һәркемгә – сезгә, сезнең балаларыгызга һәм еракта яшәүче барлык кешеләргә дә, – дип җавап бирде Петер.

[40]Ул тагын да күбрәк сүзләр белән аларны кисәтте:

– Бу бозык буыннан котылыгыз, – дип өндәде Петер.

[41]Аның сүзләрен кабул итүчеләр чумдырылдылар, һәм ул көнне иман итүчеләргә өч меңгә якын кеше кушылды.

Иман итүчеләрнең бердәм тормышы

[42]Иман итүчеләр һәрвакыт рәсүлләрнең өйрәтүләрен кабул итеп, бер-берсе белән аралашып яшәделәр, бергә икмәк сындырдылар һәм бергәләп дога кылдылар. [43]Рәсүлләр аркылы күп могҗизалар һәм галәмәтләр күрсәтелде, һәм бу һәркемнең күңелендә курку хисе уятты. [44]Барлык иман итүчеләр бергә булдылар һәм һәрнәрсә уртак иде. [45]Хуҗалыкларын һәм милекләрен сатып, һәркемнең хаҗәтенә карап, үзара бүлештеләр. [46-47]Алар һәр көн даими рәвештә бердәм күңел белән Аллаһы Йортында булдылар, өйләрендә Аллаһыны мактап, шат һәм күндәм күңелдән икмәк сындырып, ризыкны бергәләп ашадылар. Бар халык аларны яратты, Раббы исә коткарылучыларның санын һәр көн саен арттырып торды.

Аяклары гарип кеше йөри башлый

3 [1]Шулай бер көнне көндезге өчләр тирәсендә, дога кылу вакытында, Петер белән Яхъя Аллаһы Йортына килделәр. [2]Тумыштан ук аяклары гарип булган бер кешене, Аллаһы Йортының Матур дип аталган капкасы янына алып килеп, керүчеләрдән хәер сорау өчен, һәр көн утыртып калдыралар иде. [3]Шул кеше, Петер белән Яхъяның Аллаһы Йортына керүләрен күреп, алардан хәер сорады. [4]Алар аңа игътибар белән карадылар һәм Петер:

– Безгә кара, – диде.

[5]Теге кеше, нәрсә булса да алырга өметләнеп, аларга текәлеп карады. [6]Әмма Петер:

– Минем алтын-көмешләрем юк, ә нәрсәм бар, шуны сиңа бирәм. Насаралы Гайсә Мәсих вәкаләте белән боерам: тор һәм йөр! – диде [7]һәм аны уң кулыннан тартып торгызды.

Шундук гарип кешенең аяклары һәм тез буыннары ныгыды.
8 Ул сикереп торды һәм йөри башлады, Аллаһыны мактый-мактый, сикерә-сикерә, алар белән бергә Аллаһы Йортына керде.
9 Бар халык бу кешенең йөргән һәм Аллаһыны мактавын күрде.
10 Кешеләр аның Матур капка янында хәер сорашып утырган адәм икәнен таныдылар, аның белән булган хәлгә хәйран калып, бик гаҗәпләнделәр.

Петернең Сөләйман әйванында сөйләгән вәгазе

11 Әлеге савыккан кеше Петер белән Яхъяны җибәрмичә тотып торган вакытта, бик нык гаҗәпләнгән халык, Сөләйман әйваны* дип аталган залга йөгереп кереп, алар янына җыелды.
12 Петер, моны күреп, халыкка:

– Исраил ирләре! Нигә моңа гаҗәпләнәсез? – диде. – Ник безгә текәлеп карап торасыз? Әллә без үзебезнең кодрәтебез яки диндарлыгыбыз белән аны савыктырган дип уйлыйсызмы?
13 Ибраһимның, Исхакның һәм Ягъкубның Аллаһысы, безнең аталарыбызның Аллаһысы Үзенең Хезмәтчесе Гайсәне шөһрәтле итте, ә сез Аны тотып бирдегез һәм, Пилат Аны азат итәргә уйлаганда, Пилат алдында Аңардан баш тарттыгыз. 14 Сез Изге
һәм Хак Заттан ваз кичтегез һәм кеше үтерүчене иреккә чыгарырга сорадыгыз. 15 Сез тормышны Бар итүчене үтердегез, әмма
Аллаһы Аны үледән терелтте. Без – моның шаһитләре.

16 Һәммәгез күргәнчә, Аның исеменә ышану аркылы Аның исеменең көче сез күреп белгән бу кешене куәтләндерде, аны Гайсә аркылы килгән иман савыктырды, – диде Петер. – 17 Хәер,
туганнар, мин беләм: сез моны, башлыкларыгыз кебек үк, белмичә эшләдегез. 18 Аллаһы Үз Мәсихенең газап чигәчәге турында барлык пәйгамбәрләр аша алдан әйткән хәбәрен шулай тормышка ашырды.

19 Ә сез гөнаһларыгыз кичерелсен өчен тәүбә итегез һәм
Аллаһыга таба борылыгыз. 20 Шулай эшләсәгез, Раббыдан юанычлы заманнар килер, Ул сезгә алдан билгеләнгән Мәсихне – Гайсәне җибәрер. 21 Аллаһы Үзенең изге пәйгамбәрләре аша борынгыдан сөйләгән барлык сүзләр гамәлгә ашканчы Гайсә күктә калырга тиеш.

22 Муса әйткән: «Раббы Аллаһыгыз туганнарыгыз арасыннан сезгә минем кебек Пәйгамбәр күтәрәчәк. Ул сезгә нәрсә генә
сөйләсә дә, сез һәммәсен тыңларга тиешсез; 23 бу Пәйгамбәрнең сүзен тыңламаган һәр кеше Аллаһы халкы арасыннан юк ителәчәк».

---

* 3:11 *Әйван* – баганалардан торган өсте каплаулы зал.

[24] Шамуилдән башлап барлык пәйгамбәрләр бу көннәр хакында алдан хәбәр иттеләр. [25] Сез – пәйгамбәрләрнең варислары. Аллаһы Ибраһимга: «Җир өстендә барлык кабиләләр синең нәселең аша фатиха алачак», – дип әйтеп, аталарыгызга васыять кылды. Сез – шушы васыятьнең мирасын кабул итүчеләр. [26] Аллаһы сезнең һәркайсыгызны яман эшләрегездән кире кайтарырга һәм фатиха бирергә тели. Шуның өчен Ул Үзенең Хезмәтчесен күтәрде һәм Аны иң элек сезгә җибәрде.

Петер белән Яхъя Югары киңәшмә алдында

4 [1-2] Петер белән Яхъяның халыкны өйрәтүләренә, Гайсәнең үледән терелүен мисал итеп, үлеләрнең тереләчәге турында вәгазь сөйләүләренә ачулары килгән руханилар, саддукейлар* һәм Аллаһы Йортында тәртип саклаучылар башлыгы, рәсүлләр халыкка сөйләп торган вакытта килеп, [3] аларны кулга алдылар. Инде кич булганлыктан, иртәгесе көнгә кадәр аларны сак астына тапшырдылар. [4] Рәсүлләр сөйләгән вәгазьне тыңлаучыларның күбесе иман китерде. Иман китерүче ирләрнең саны биш мең чамасы иде.

[5] Икенче көнне Иерусалимда яһүдләрнең башлыклары, аксакаллар һәм канунчылар җыелды. [6] Иң баш рухани Һаннас, Кәяфәс, Яхъя, Искәндәр һәм иң баш руханиның гаиләсеннән булган башкалар да шунда иделәр.

[7] Петер белән Яхъяны уртага бастырып, алардан:

– Сез бу савыктыруны нинди кодрәт белән яки нинди исем белән эшләдегез? – дип сорадылар.

[8] Шул вакыт Петер, Изге Рух белән сугарылып, аларга:

– Халык башлыклары, аксакаллар! – диде. – [9] Авыру кешегә күрсәтелгән яхшылык турында һәм аның ничек савыктырылуы хакында бүген бездән җавап таләп итәләр икән, [10] сезнең һәммәгезгә һәм бөтен Исраил халкына мәгълүм булсын: сезнең каршыгызда басып торган адәм Гайсә Мәсих исеме белән – сез хачка кадаклаткан, Аллаһы тарафыннан үледән терелтелгән насаралы Гайсә Мәсих исеме белән савыктырылды. [11] Изге язмада әйтелгәнчә, Гайсә ул – «сез, төзүчеләр, кире каккан, ләкин иң мөһим булып чыккан нигез ташы».

[12] Башка беркемдә дә котылу юлы юк. Җир йөзендә кешеләргә бирелгән исемнәр арасында без коткарыла алырдай башка исем юк, – диде Петер.

---

* 4:1 *Саддукейлар* – нигездә руханилардан һәм байлардан торган, яһүд халкының йолаларын тотучы төркем. Алар үледән терелүгә ышанмаганнар.

13 Белемнәре дә булмаган бу гап-гади кешеләрнең – Петер
белән Яхъяның кыюлыгын күреп, Киңәшмәдә* утыручылар
бик гаҗәпләнделәр. Аларның Гайсә белән бергә йөргән кеше-
ләр икәнен хәзер генә аңладылар. 14 Савыккан кешенең дә алар
белән торуын күргәч, каршы сүз әйтә алмадылар һәм 15 аларга
Киңәшмәдән чыгып торырга әмер бирделәр.

16 – Бу кешеләр белән нәрсә эшләргә? Алар кылган бу могҗи-
залы галәмәт Иерусалимда яшәүчеләрнең һәммәсенә билгеле,
һәм без аның тәгаенлеген инкяр итә алмыйбыз. 17 Әмма бу хак-
та халык арасында артык сүз таралмасын өчен, аларны катгый
рәвештә кисәтик: бу исем турында беркайчан да кешеләргә
сөйләмәсеннәр, – дип үзара киңәшләштеләр.

18 Аларны чакырып керттеләр һәм Гайсә хакында һичнәрсә
сөйләмәскә һәм өйрәтмәскә әмер бирделәр. 19 Әмма Петер бе-
лән Яхъя:

– Үзегез уйлап карагыз, Аллаһының сүзен тыңлауга караган-
да сезнең сүзне күбрәк тыңлау Аллаһы каршында дөрес булыр-
мы икән? 20 Без күргәннәребез һәм ишеткәннәребез турында
сөйләми булдыра алмыйбыз, – дип җавап бирделәр.

21 Тегеләр исә, җәза бирерлек сәбәп таба алмыйча, тагын
бер тапкыр янап, Петер белән Яхъяны чыгарып җибәрделәр.
Чөнки булган хәл өчен һәммәсе Аллаһыны данлый иде. 22 Са-
выгу могҗизасын татыган теге кеше кырык яшьтән узган иде
инде.

Иман итүчеләрнең догасы

23 Азат ителгәннән соң Петер белән Яхъя, иптәшләре янына
килеп, баш руханилар һәм аксакаллар әйткән сүзләрне сөйләп
бирделәр. 24 Иман итүчеләр исә, моны ишеткәч, бердәм рә-
вештә көр тавыш белән Аллаһыга дога кылдылар:

– Хөкемдарыбыз! Син – күкне, җирне, диңгезне һәм алар-
дагы барлык нәрсәләрне барлыкка китерүче! 25 Син Үзеңнең
хезмәтчең һәм безнең атабыз Давыт аркылы Изге Рух аша
әйттең:

«Ни өчен милләтләр котырына,
Халыклар ният итә юкка гына?
26 Җирдәге патшалар каршы чыктылар,
Башлыклар бергә җыелып,
Раббыга һәм Аның Мәсихенә каршы кузгалдылар».

---

* 4:13 *Киңәшмә (Югары киңәшмә)* – яһүдләрнең иң югары хөкем шурасы. Бу Киңәшмәдә күбрәк дини мәсьәләләр каралган (грекча – «сунедрион»).

[27-28] Чынлап та, Һируд һәм Понти Пилат, мәҗүсиләр һәм Исраил халкы белән бергә, Син май сөрткән* Изге Хезмәтчең Гайсәгә каршы, Синең кодрәтең һәм ихтыярың белән булачагы алдан билгеләнгән эшләрне гамәлгә кую өчен бу шәһәргә
җыелдылар. [29] Хәзер, Раббыбыз, аларның янауларын ишет һәм колларыңа Синең сүзеңне зур кыюлык белән сөйләргә көч бир.
[30] Кулыңны суз һәм Изге Хезмәтчең Гайсә исеме белән савыктыр, галәмәтләр һәм могҗизалар күрсәт.

[31] Дога кылганнан соң алар булган урын селкенеп китте һәм барысы да Изге Рух белән сугарылдылар.

Шушы хәлдән соң иман итүчеләр Аллаһы сүзен кыюлык белән сөйли башладылар.

Һәрнәрсә уртак

[32] Барлык иман итүчеләр йөрәкләре һәм күңелләре белән бердәй булдылар. Берсе дә үз милкен минеке дип әйтмәде,
һәрнәрсә уртак иде. [33] Рәсүлләр исә бөек көч белән Гайсә Раббының яңадан терелеп торуына шаһитлек кылдылар, һәм Аллаһы аларның һәммәсенә Үзенең мәрхәмәтен мул итеп
биреп торды. [34] Иман итүчеләр арасында беркем дә мохтаҗ булмады, чөнки җирләре яки йортлары булганнар, аларны сатып,
акчасын [35] рәсүлләр карамагына тапшыралар иде. Һәркемгә
хаҗәтенә карап бирелә иде. [36] Мәсәлән, рәсүлләр Барнаб дип йөрткән (ягъни «Юаныч улы»), Кипрда туган Йосыф исемле
бер левиленең** [37] үз җире бар иде. Ул, җирен сатып, акчасын рәсүлләргә китереп бирде.

Һанани белән Сапфира

5 [1] Һанани атлы берәү, үзенең хатыны Сапфира белән бергә, милкен сатып, [2] сатудан чыккан акчаның бер өлешен, хатыны белән сөйләшеп, яшереп калдырды, ә калганын
рәсүлләргә китереп бирде. [3] Әмма Петер:

– Һанани! Ни өчен син шайтанга йөрәгең белән идарә итәргә ирек бирдең? Хәтта, акчаның бер өлешен яшереп калдырып,
Изге Рухка ялганларга уйлагансың, – диде. – [4] Сатмаган хәлдә
ул милек синеке булып калачак иде түгелме соң? Сатканнан соң акчасы синең карамагыңда түгел идеме? Ни өчен син шундый

---

* 4:27-28 *Май сөрту* – Сүзлектән карагыз.

** 4:36 *Леви* – Ягъкуб улларының берсе. Аллаһы әмере буенча, Леви токымыннан булган кешеләр генә Аллаһы Йортында рухани ярдәмчесе булып хезмәт иткәннәр. Алар левиләләр дип аталганнар.

ниятне йөрәгеңә керттең? Син кешеләргә түгел, ә Аллаһыга ялганладың.

5 Шушы сүзләрдән соң Һанани җан биреп идәнгә ауды. Бу хәл турында ишеткән кешеләр куркып калдылар. 6 Һананиның үле гәүдәсен егетләр кәфенгә төреп алып чыгып киттеләр һәм күмделәр.

7 Өч сәгать чамасы үткәннән соң аның хатыны да килде. Ул булган хәлне белми иде әле. 8 Петер исә аңардан:

– Әйт әле миңа, җирегезне шушы бәягә саттыгызмы? – дип сорады.

Хатын аңа:

– Әйе, шушы бәягә, – дип җавап бирде.

9 Әмма Петер:

– Димәк сез Раббының Рухын сынап карарга сүз беркеттегез? Менә ireңне күмгән кешеләр ишектән кереп киләләр. Алар сине дә алып чыгачаклар, – диде.

10 Хатын шундук җан биреп идәнгә егылды. Егетләр, кергәч, аның үлгән булуын күрделәр һәм, алып чыгып, ире янына күмеп куйдылар.

11 Иман итүчеләрне һәм бу хәбәрне ишетүчеләрнең барысын көчле курку биләп алды.

Галәмәтләр һәм могҗизалар

12 Рәсүлләр кулы белән халык арасында күп галәмәтләр һәм могҗизалар кылынды. Иман итүчеләр бердәм рәвештә Сөләйман әйванында очрашып тордылар. 13 Халык аларны хөрмәт итте, ләкин беркем, үзе килеп, иман итүчеләргә кушылырга базмады. 14 Шулай да бик күп ир-атлар һәм хатын-кызлар Раббыга иман китерделәр һәм аларның саны арта барды. 15 Петер үтеп барганда, һич булмаса аның күләгәсе генә булса да төшсен иде, дигән теләк белән, авыруларны урамнарга чыгарып, ятакларга һәм түшәкләргә салдылар. 16 Иерусалимга якын-тирәдәге шәһәрләрдән бик күп халык килә иде. Алар алып килгән сырхаулар һәм шакшы рухлардан газап чигүчеләрнең барысы да савыкты.

Кулга алынган рәсүлләрне фәрештә ireккә чыгара

17 Иң баш рухани һәм аның барлык тарафдарлары, ягъни саддукейлар төркемендәгеләр, көнләшеп, 18 рәсүлләрне кулга алдылар һәм халык зинданына ябып куйдылар. 19 Әмма төнлә белән Раббының бер фәрештәсе зиндан ишекләрен ачты:

20 – Барыгыз, бу яңа тормыш турында барысын да Аллаһы Йортында халыкка сөйләгез, – дип, аларны чыгарып җибәрде.

[21] Рәсүлләр, тыңлаучанлык күрсәтеп, иртә таңнан Аллаһы Йортына килделәр һәм өйрәтә башладылар.

Ә иң баш рухани һәм аның ярдәмчеләре, Исраил халкының аксакалларын чакырып, Югары киңәшмә җыйдылар. Рәсүлләрне алып килү өчен, тәртип саклаучыларны зинданга җибәрделәр, [22] әмма хезмәтчеләр, зинданда аларны тапмыйча, кире кайттылар.

[23] – Без килгәндә зиндан ышанычлы бикләнгән, ишекләр янында сакчылар басып тора иде. Әмма, ишекләрне ачып эчкә кергәч, беркемне дә тапмадык, – диделәр алар.

[24] Аллаһы Йортында тәртип саклаучылар башлыгы һәм баш руханилар, моны ишеткәч:

– Тагын нәрсә булыр икән инде? – дип аптыраашта калдылар.

[25] Шул арада берәү килеп:

– Әнә, карагыз, сез зинданга утырткан кешеләр Аллаһы Йортында халыкны өйрәтә, – дип әйтте.

Рәсүлләр Югары киңәшмә алдында

[26] Шуннан соң тәртип саклаучылар белән аларның башлыклары, шунда барып, халык таш ата башлар дип курыкканга күрә, көч кулланмыйча гына, рәсүлләрне алып килделәр. [27] Килеп җиткәч, аларны Киңәшмә алдына бастырдылар һәм иң баш рухани:

[28] – Без сезгә бу исем турында өйрәтмәскә дип, катгый рәвештә әйткән идек түгелме? Ә сез үзегезнең тәгълиматыгызны бөтен Иерусалимга тараттыгыз һәм ул Кешенең түгелгән канында безне гаепләргә теләп ашкынасыз, – диде.

[29] Петер һәм башка рәсүлләр исә:

– Без кешеләргә караганда күбрәк Аллаһыга итагатьле булырга тиешбез. [30] Аталарыбызның Аллаһысы сез агачка кадаклатып үтергән Гайсәне үледән терелтте. [31] Исраилгә тәүбә итү һәм гөнаһлары кичерелү мөмкинлеген бирү өчен, Аллаһы Аны Хаким һәм Коткаручы итеп Үзенең уң ягына күтәрде. [32] Без – бу эшләрнең шаһитләре. Һәм шулай ук Аллаһы Үзенә итагать итүчеләргә биргән Изге Рух та бу эшләргә шаһит, – дип җавап бирделәр.

[33] Моны ишеткәч, Киңәшмә әгъзалары бик ярсыдылар һәм рәсүлләрне үтерергә теләделәр. [34] Шул вакыт бөтен халык тарафыннан мөхтәрәм канунчы, Гәмәлиил атлы бер фарисей* торып

---

* 5:34 *Фарисей* – борынгы яһүдләр арасындагы дини төркем әгъзасы. Фарисейләр Муса канунын һәм кешеләр тарафыннан гасырлар буена канунга өстәлеп килгән кагыйдәләрне төгәл үтәүне алга сөреп яшәгәннәр.

басты һәм рәсүлләрне аз гына вакытка чыгарып торырга әмер бирде. 35 Рәсүлләр чыгып киткәч:

– Исраил ирләре! – дип сүз башлады Гәмәлиил. – Бу кешеләр белән нәрсә эшләячәгегезне яхшырак итеп уйлагыз. 36 Моннан элегрәк үзен бик бөек итеп күрсәтергә тырышучы Тәүдәс дигән кеше пәйда булды, аңа дүрт йөзгә якын кеше иярде. Әмма ул үтерелү белән, аңа ияручеләр төркеме юкка чыкты. 37 Шуннан соң сан алу көннәрендә гәлиләяле Яһүд пәйда булды һәм күпмедер халыкны фетнәгә котыртты. Әмма ул һәлак булганнан соң аңа ияргән халык та таралды. 38 Шуңа күрә хәзер сезгә әйтәм: бу кешеләргә тимәгез! Аларны җибәрегез! Чөнки бу ният һәм бу эш кешеләрдән булса, ул юкка чыгачак. 39 Ә инде Аллаһыдан булса, сез аны юкка чыгара алмаячаксыз. Аллаһыга каршы көрәшүчеләр була күрмәгез, – диде ул.

40 Аксакаллар аның сүзенә колак салдылар. Рәсүлләрне чакырып керттеләр һәм кыйнаганнан соң, Гайсә исеме хакында өйрәтмәскә боерып, аларны ирекүә җибәрделәр. 41 Рәсүлләр исә, Гайсә исеме өчен кимсетелүгә лаек булганнарына шатланып, Киңәшмәдән чыгып киттеләр. 42 Һәр көн Аллаһы Йортында һәм өйләрдә Яхшы хәбәрне – Гайсәнең Мәсих икәнлеге хакында сөйләүләрен һәм өйрәтүләрен дәвам иттеләр.

Ярдәмчеләр сайлау

6 1 Шәкертләрнең саны арта барган шул көннәрдә, грек яһүдләре, көндәлек ризыкны бүлгән вакытта үзләренең тол хатыннарын исәпкә алмыйлар дип, җирле яһүдләрдән ризасызлык белдерделәр. 2 Шуңа күрә унике рәсүл, барлык шәкертләрне җыеп:

– Без, ризык бүлү белән шөгыльләнеп, Аллаһы сүзенә игътибарны киметергә тиеш түгелбез, – диделәр. 3 – Шулай булгач, туганнар, үз арагыздан Рух һәм зирәклек белән тулы булган җиде кешене сайлап алыгыз. Без аларны шушы эшкә куярбыз. 4 Ә безнең төп эшебез дога кылу һәм сүз белән хезмәт итү булыр.

5 Бу тәкъдим барсына да ошады. Иман һәм Изге Рух белән тулы булган Эстефәнне, шулай ук Филипне, Прохырны, Никәнүрне, Тимунны, Парменне һәм яһүд диненә мәҗүсилектән кабул ителгән антиухеяле Никүләйне сайладылар. 6 Аларны рәсүлләр алдына бастырдылар. Рәсүлләр аларның башларына кулларын куеп дога кылдылар.

7 Шулай итеп, Аллаһы сүзе киң таралды, Иерусалимда шәкертләр саны күпкә артты, руханиларның да бик күбесе итагатьлек белән иман итте.

Эстефәннең кулга алынуы

8 Ә мәрхәмәт һәм кодрәт белән тулы булган Эстефән исә
халык арасында бөек могҗизалар һәм галәмәтләр кылды. 9 Шу-
лай бервакыт «Азат ителгәннәр гыйбадәтханәсе» дип аталган
гыйбадәтханәнең Күринидән һәм Искәндәриядән, шулай ук
Киликия һәм Асия өлкәләреннән булган кайбер әгъзалары
Эстефән белән бәхәскә керделәр, 10 әмма аның сүзләрендәге
зирәклеккә һәм Рухка каршы тора алмадылар. 11 Шуннан соң
алар кайберәүләргә:

– Без аның Мусага һәм Аллаһыга каршы көфер сөйләгәнен ишеттек, – дип коткы салдылар.

12 Халыкны, аксакалларны һәм канунчыларны Эстефәнгә
каршы котыртып, һөҗүм итеп аны тоттылар һәм Югары ки-
ңәшмәгә алып киттеләр. 13 Алар Киңәшмәдә ялган шаһитләр-
гә сүз бирделәр. Ә тегеләре исә:

– Бу кеше шушы изге урынга һәм канунга каршы көфер сөй-
ләүдән туктамый, – диделәр. – 14 Без аның: «Насаралы Гайсә бу
урынны җимерәчәк һәм Муса безгә биргән йолаларны үзгәртә-
чәк», – дигәнен ишеттек.

15 Киңәшмәдә утыручы барлык кешеләр Эстефәнгә карады-
лар. Аның йөзе фәрештәнеке кебек иде.

Эстефән Югары киңәшмә алдында

7 1 Иң баш рухани Эстефәннән:
– Бу гаепләүләр дөресме? – дип сорады.
2 – Туганнар һәм аксакаллар! – дип сүзен башлады Эсте-
фән. – Тыңлагыз. Атабыз Ибраһим Харан шәһәренә күчеп кил-
гәнче, Месупотамиядә аңа шөһрәтле Аллаһы күренгән 3 һәм:
«Үзең яши торган җирне һәм туганнарыңны калдыр һәм Мин
күрсәтәчәк җиргә кит», – дигән. 4 Шуннан соң Ибраһим, хал-
дайлыларның биләмәләреннән чыгып, Харанга күчеп килгән.
Атасы вафат булганнан соң Аллаһы аны хәзер сез яши торган
менә шушы якларга күчергән. 5 Монда аның үзенә аз гына да
биләмә бирмәгән, ләкин аңа һәм аның киләчәк буыннарына бу
җирне бирергә вәгъдә иткән. Ул вакытта әле Ибраһимның ба-
ласы да булмаган. 6 Аллаһы аңа: «Синең киләчәк буыннарың
чит җирдә килмешәк булачаклар, дүрт йөз ел буена коллыкта
изелеп яшәячәкләр. 7 Әмма Мин аларны коллыкта тотачак ха-
лыкны хөкем итәчәкмен. Шуннан соң алар ул илдән чыгачак-
лар һәм шушы җирдә Миңа хезмәт итәчәкләр», – дигән.

8 Аллаһы Ибраһим атабыз белән килешү төзегән һәм, шул
килешүнең билгесе итеп, сөннәткә утырту йоласын биргән.

Шулай итеп, Исхак туганнан соң сигезенче көнне атасы Ибраһим аны сөннәткә утырткан. Шулай ук итеп Исхак Ягъкубны, ә Ягъкуб булачак унике ыруг башлыгын сөннәтләгән. 9 Ыруг башлыклары, көнләшеп, Йосыфны Мисырга сатып җибәргәннәр. Әмма Аллаһы аның белән булган, 10 аны барлык хәсрәтләрдән коткарган. Йосыфны зирәк акыллы итеп, Аллаһы аңа Мисыр патшасы булган фиргавеннең яхшы мөнәсәбәтен яуларга мөмкинлек биргән. Фиргавен исә аны Мисырга һәм үзенең сараена идарәче итеп билгеләгән.

11 Бөтен Мисыр һәм Кәнган җиренә зур михнәт – ачлык килгән, һәм безнең аталарыбыз ризык таба алмаганнар. 12 Ягъкуб, Мисырда ашлык барлыгын ишеткәч, ул илгә безнең аталарыбызны беренче тапкыр җибәргән. 13 Ә алар икенче тапкыр килгәч, Йосыф ир-туганнарына үзенең кем икәнлеген ачкан, һәм фиргавен Йосыфның нәселе турында шул вакытта белгән. 14 Йосыф, хәбәр җибәреп, үзенең атасы Ягъкубны һәм бөтен гаиләсен, җитмеш биш җанны, үзе янына чакырып китергән. 15 Ягъкуб Мисырга күчеп килгән һәм үзе дә, безнең аталарыбыз да үлгәнче шунда яшәгәннәр. 16 Үлгәч, аларны Шәхәм шәһәренә алып килеп, анда яшәүче Хамур улларыннан көмеш түләп Ибраһим сатып алган кабергә күмгәннәр.

17 Ибраһимга Аллаһы биргән вәгъдәнең гамәлгә ашу вакыты якынлашкан саен Мисырда безнең халык саны арта барган. 18 Йосыфны белмәгән башка бер патша хакимлек итә башлаган. 19 Ул патша безнең нәселгә карата бик мәкерле булган, халкыбызны юк итәргә теләгән: бер генә яңа туган нарасый да исән калмасын өчен, аталарыбызны балаларын ташларга мәҗбүр иткән.

20 Шул вакытта Муса туган. Ул бик күркәм бала булган, аны өч ай буе үз атасы өендә тәрбияли алганнар. 21 Ә чыгарып ташланганнан соң Мусаны фиргавен кызы тапкан һәм үз улыдай күреп тәрбияләгән. 22 Муса мисырлыларның барлык гыйлемнәрен өйрәнгән, сүздә дә, эштә дә куәтле булган.

23 Кырык яшь тулгач, аның күңелендә үз туганнары – исраиллеләр янына барып килү теләге туган. 24 Алар янында булган чакта бер мисырлының исраиллене рәнҗетүен күргән һәм, мисырлыны үтереп, кыйналган кеше өчен үч алган. 25 «Аллаһы минем аркылы аларга котылу бирәчәген туганнарым аңларлар», – дип уйлаган Муса. Ләкин алар аңламаганнар. 26 Икенче көнне, ике исраилленең сугышканын күреп, ул алар янына килгән. Аларны татулаштырырга теләп: «Сез туганнар бит, нигә бер-берегезне кыйныйсыз?» – дигән. 27 Әмма үзенең иптәшен рәнҗетүче, Мусаны этеп җибәреп: «Сине безнең өстән

башлык һәм хөкем кылучы итеп кем билгеләде? [28] Кичә мисырлыны үтергән кебек, әллә мине дә үтерергә телисеңме?» – дигән. [29] Муса, бу сүзләрне ишеткәннән соң, качып киткән һәм Мидьян җирендә килмешәк булып яши башлаган. Анда аның ике улы туган.

[30] Кырык ел үткәч, Синай тавы чүлендә янып торучы күгән куагының ялкынында аңа бер фәрештә күренгән. [31] Муса, моны күреп, бик гаҗәпләнгән. Ә инде карарга дип якынрак килгәч, Раббының: [32] «Мин – синең аталарың табынган Аллаһы. Мин – Ибраһим, Исхак һәм Ягъкуб Аллаһысы», – дигән авазын ишеткән. Муса, куркуыннан калтыранып, күтәрелеп карарга да батырчылык итә алмаган. [33] Раббы аңа: «Аяк киемеңне сал, чөнки син басып торган җир – изге урын. [34] Мин халкымның Мисырда җәберләнүен күрдем. Әйе, Мин моны күрдем, халкымның сыкрануын ишеттем һәм аны азат итү өчен иңдем. Юлга чык, Мин сине Мисырга җибәрәм», – дигән.

[35] «Сине безгә башлык һәм хөкем кылучы итеп кем билгеләде?» – дип исраиллеләр кире каккан шул Мусаны, Аллаһы күгән куагында күренгән фәрештә аркылы, башлык һәм азат итүче итеп җибәргән. [36] Мисыр җирләрендә, Кызыл диңгездә һәм кырык ел буена чүлләрдә могҗизалар, галәмәтләр күрсәтеп, аларны Мисырдан ул алып чыккан. [37] Исраил халкына: «Аллаһы сезгә туганнарыгыз арасыннан минем кебек Пәйгамбәр күтәрәчәк», – дип әйтүче дә шул Муса. [38] Синай тавында фәрештә әйткән сүзләрне чүлдә җыелган халыкка нәкъ менә ул җиткергән. Безгә тапшыру өчен тере сүзләрне кабул итеп ул алган.

[39] Безнең аталарыбыз, Муса әйткәнне тыңламыйча, кабат Мисырга китәргә теләгәннәр. [40] Һарунга: «Юлыбызда безне алып барачак илаһлар ясa. Чөнки безне Мисырдан алып чыккан Муса белән нәрсә булганын да белмибез», – дигәннәр. [41] Шул көннәрдә, бозау кыяфәтле пот ясап, шул потка корбан китергәннәр һәм үз куллары белән ясаган әйбергә карап күңел ачканнар. [42] Аллаһы исә алардан читкә борылган һәм аларны күктәге йолдызларга хезмәт итәргә калдырган. Пәйгамбәрләрнең язмаларында исә болай дип язылган:

«Әй, Исраил халкы! Кырык ел буе чүлдә
Хайваннар суеп Миңа корбан китердегезме?
[43] Молых илаһның чатырын,
Райфан илаһыгыз йолдызын –
Табыну өчен үзегез
Ясаган шул потларны –
Сез күтәреп йөрдегез.

Шуңа күрә Мин сезне
Бабылдан да арырак
Сөргенгә җибәрәчәкмен».

44 Ата-бабаларыбызның чүлдә шаһитлек чатыры* булган. Ул чатыр, Аллаһы Мусага боерганча, аңа күрсәтелгән үрнәктә ясалган булган. 45 Безнең ата-бабаларыбыз ул чатырны үзләренең аталарыннан кабул итеп алганнар. Алар, Ешуа җитәкчелегендә, халыкларын Аллаһы куып чыгарган җирне яулап алганнар һәм чатырны шунда куйганнар. Чатыр Давыт патша көннәренә кадәр шул җирдә калган. 46 Давыт Аллаһыга бик ошаган. Ул Ягъкубның Аллаһысына яшәү өчен урын табып бирергә рөхсәт сораган.
47 Ә йортны Аллаһыга Сөләйман салган. 48 Әмма Аллаһы Тәгалә кул белән ясалган корылмаларда яшәми. Пәйгамбәр әйткәнчә:

49 «Күк – Минем тәхетем,
Ә җир – Минем аяк астым, – ди Раббы. –
Нинди йорт сала аласыз сез Миңа?
Нинди Минем яши торган урыным?
50 Һәммәсен дә боларның
Булдырмадымы әллә Минем шушы кулларым?»

51 Үҗәт халык! Йөрәкләрегез белән дә, колакларыгыз белән дә сөннәтсез адәмнәр! Сез, аталарыгыз кебек үк, Изге Рухка һәрвакыт каршы киләсез. 52 Сезнең ата-бабаларыгыз эзәрлекләмәгән берәр пәйгамбәр калдымы икән? Алар Хак Затның киләчәген алдан хәбәр итүчеләрне үтергәннәр, ә хәзер сез Аның Үзенә хыянәт иттегез һәм Аны үтердегез. 53 Сез фәрештәләр аркылы Аллаһыдан бирелгән канунны кабул итеп алдыгыз, ләкин аны үтәмәдегез.

Эстефәннең үтерелүе

54 Шушы сүзләрне ишеткәч, Киңәшмәдә утыручылар ачуларыннан тешләрен шыкырдаттылар. 55 Изге Рух белән тулы булган Эстефән исә, күккә карап, Аллаһының шөһрәтен һәм Аллаһының уң ягында торган Гайсәне күрде.

56 – Мин ачылган күкләрне һәм Аллаһының уң ягында басып торучы Адәм Улын** күрәм, – диде ул.

57 Ә тегеләр, колакларын томалап, акыра-акыра, барысы бергә Эстефәнгә ташландылар. 58 Шәһәрдән алып чыгып, аңа

---

* 7:44 *Шаһитлек чатыры* – исраиллеләр Аллаһы Йортын төзегәнче шушы чатырда Аллаһыга табынганнар. (Тәүрат, «Чыгыш» китабы, 25:8, 22.)

** 7:56 *Адәм Улы* – Эстефән монда шушы исем белән Гайсә Мәсихне атый. (Сүзлекне карагыз.)

ташлар ата башладылар. Шаһитләр исә үзләренең киемнәрен
Шаул исемле бер яшь егет янына куеп тордылар. 59 Алар ташлар
аткан вакытта Эстефән, дога кылып:

– Раббым Гайсә, минем рухымны кабул ит, – дип, 60 тезләренә
егылып, көчле тавыш белән: – Раббым! Бу эшне аларга
гөнаһ дип санама, – диде һәм җан бирде.

8 1 Шаул исә бу үтерүне хуплады.

Бердәмлекнең таралуы

Шул көннәрдә Иерусалимдагы мәсихчеләрне нык эзәрлекли
башладылар һәм рәсүлләрдән башкалар барысы да Яһүдиянең
һәм Самареянең төрле урыннарына таралдылар.

2 Аллаһыга бирелгән кешеләр Эстефәнне күмеп куйдылар
һәм аның өчен бик нык кайгырып еладылар. 3 Ә Шаул мәсих-
челәр бердәмлеген газаплый башлады. Өйдән-өйгә йөрде,
ир-атларны һәм хатын-кызларны сөйрәп алып чыгып, зин-
данга япты.

Филип Самареядә

4 Таралышкан мәсихчеләр, кайда гына булсалар да, вәгазь
сөйләп йөрделәр. 5 Филип, Самарея шәһәренә барып, шәһәр
халкына Мәсих турында сөйләде. 6 Филип кылган галәмәтләр
турында ишеткәнгә һәм ул галәмәтләрне үз күзләре белән күр-
гәнгә күрә, күп халык ул сөйләгән сүзләрне бергәләп дикъкать
белән тыңлады. 7 Күп кешеләрдән шакшы рухлар көчле тавыш
белән акырып чыктылар. Параличланган һәм аксак булган күп
кешеләр савыкты. 8 Шәһәр халкы бу эшләргә бик куанды.

9 Ул шәһәрдә, күпмедер вакыт сихерчелек итеп, Самарея хал-
кын хәйран калдырган, үзен бөек дип саный торган Шимун
исемле бер кеше бар иде. 10 Кечесе дә, олысы да – барчасы аңа
дикъкать итә иде. «Бу кеше – бөек дип аталган илаһи кодрәт», –
дип әйтәләр иде аның хакында. 11 Ул аларны шактый вакыт
үзенең сихерләре белән шаккатырып торганлыктан, кешеләр
аны тыңлыйлар иде. 12 Әмма Аллаһы Патшалыгы һәм Гайсә
исеме хакында Филип сөйләгән Яхшы хәбәргә ышангач, ирләр
дә, хатыннар да суга чумдырылу йоласын үттеләр. 13 Шимун
үзе дә иман китерде һәм суга чумдырылды. Ул Филип яныннан
бер адымга да китмәде. Аның зур галәмәтләр һәм кодрәтле
эшләр кылуын күреп, чиксез хәйран калды.

14 Иерусалимда булган рәсүлләр, самареялеләрнең Аллаһы сү-
зен кабул итүләрен ишетеп, Петер белән Яхъяны алар янына җи-
бәрделәр. 15 Петер белән Яхъя, Самареягә килгәч, андагылар Изге
Рухны кабул итсеннәр өчен дога кылдылар. 16 Чөнки алар инде

Раббы Гайсә исеменә суга чумдырылган, ләкин берсенә дә әле
Изге Рух иңмәгән була. 17 Шуннан соң Петер белән Яхъя сама-
реялеләрнең башларына кулларын куйдылар һәм тегеләр Изге
Рухны кабул иттеләр. 18 Шимун исә, Рухның рәсүлләр кулларын
куйганнан соң бирелгәнен күреп, аларга акча тәкъдим итте.

19 – Мин кулымны башына куйган һәр кеше Изге Рухны ала
алсын өчен миңа да шундый вәкаләт бирегезче, – диде ул.

20 Әмма Петер аңа:

– Әгәр Аллаһы бүләген акчага сатып алырга мөмкин дип
уйлыйсың икән, акчаларың белән бергә һәлак булырсың, –
диде. – 21 Син бу эштә катнаша алмыйсың, чөнки Аллаһы кар-
шында синең күңелең чиста түгел. 22 Шуңа күрә, үзеңнең бу
явызлыгыңнан тәүбә ит һәм Раббыга дога кыл. Бәлки йөрәгең-
дәге уең кичерелер. 23 Чөнки синең ачы көнчелек белән тулган-
лыгыңны һәм гөнаһ богауларында икәнлегеңне күрәм.

24 – Сез әйткәннәрнең берсе дә минем белән була күрмәсен
өчен Раббыга дога кылыгыз, – дип җавап бирде Шимун.

25 Петер белән Яхъя, Раббы сүзен аңлатып вәгазь иткәннән
соң, кире Иерусалимга киттеләр. Юл уңаеннан Самареянең күп
кенә авылларында Яхшы хәбәрне игълан иттеләр.

Филип һәм хәбәш кешесе

26 Раббының бер фәрештәсе Филипкә:

– Тор да көньякка таба, Иерусалимнан Газага илтә торган
юлга бар, – диде.

Ул юл чүл аша уза иде.

27 Филип шул юлга чыкты һәм Аллаһыга табыну өчен Иеру-
салимга килгән хәбәш кешесенең иленә кайтып баруын күрде.
Ул кеше сарай хезмәтчесе*, Хәбәшстан патшасы кәндәки** ха-
тынның бөтен хәзинәсен саклаучы югары дәрәҗәле түрә иде.
28 Хәбәш үзенең арбасында Ишагыйя пәйгамбәр китабын укып
утыра иде. 29 Рух Филипкә:

– Арбага якынрак кил, – диде.

30 Филип арба янына йөгерде һәм хәбәшнең Ишагыйя пәй-
гамбәр язган китапны укуын ишетте.

– Укыганыңны аңлыйсыңмы? – дип сорады ул аннан.

31 – Берәр кеше төшендермәсә, ничек аңлый алыйм? – диде
ул һәм Филипкә үзе янына утырырга тәкъдим итте.

---

* 8:27 *Сарай хезмәтчесе* – бу сүзнең төп нөсхә грек телендә беренче мәгънәсе евнух, печелгән кеше. Ул вакытларда сарай хезмәтчеләре булып күпчелек печелгән кешеләр хезмәт иткәннәр.

** 8:27 *Кәндәки* – Хәбәшстандагы хатын-кыз патшаларның титулы.

[32] Хәбәш Изге язманың шушы урынын укый иде:
«Ул, сарык кебек, суярга китерелде.
Йонын кыркучы алдында
Тавышсыз торган бәрән кебек,
Авызын да ачмады.
[33] Ул кимсетелде,
Гадел хөкемнән мәхрүм булды.
Аның нәселе турында кем әйтә алыр?
Аның тормышы җирдән алынды бит».

[34] Түрә исә Филиптән:

– Зинһар өчен, әйтче миңа. Монда пәйгамбәр кем хакында сөйли? Үзе хакындамы, әллә башка берәү турындамы? – дип сорады.

[35] Филип аңа Гайсә хакындагы Яхшы хәбәрне шул урыннан
башлап сөйләп бирде. [36] Шулай бара торгач, алар су янына
килеп җиттеләр.

– Менә бит, монда су бар, чумдырылырга миңа нәрсә комачаулый? – диде хәбәш.

[[37] – Чын күңелеңнән иман итсәң, мөмкин, – диде Филип.

– Гайсә Мәсихнең Аллаһы Улы икәнлегенә иман китерәм, – диде хәбәш.]*

[38] Ул арбаны туктатырга кушты, алар Филип белән суга керде-
ләр һәм Филип аны суга чумдырып алды. [39] Алар судан чыккач,
хәбәшкә Изге Рух инде. Филипне Раббының бер фәрештәсе
алып китте һәм түрә аны бүтән күрмәде. Хәбәш, шатланып,
юлын дәвам итте. [40] Ә Филип Азут шәһәрендә пәйда булды.
Ул, Кайсариягә килеп җиткәнче, шәһәрләрдә Яхшы хәбәрне
вәгазьләп йөрде.

Шаулның Аллаһыга таба борылуы

9 [1] Шаул исә һаман да, Раббының шәкертләрен үтерергә
теләп, аларга яный иде. Ул иң баш руханидан [2] Гайсә
юлыннан баручы ир-атларны да, хатын-кызларны да кулга
алу һәм Иерусалимга алып килү вәкаләтен бирә торган хат со-
рап алды. Хат Дәмәшекъ гыйбадәтханәләре өчен иде.

[3] Юлда барганда, инде Дәмәшекъкә якынлашып килгән ва-
кытта, кинәт Шаулның тирә ягы күктән төшкән яктылыктан
балкып китте. [4] Ул җиргә егылды һәм:

– Шаул, Шаул! Нигә син Мине эзәрлеклисең? – дигән тавыш ишетте.

[5] – Син кем, Әфәнде? – дип сорады Шаул.

---

* 8:37 Иң элекке кулъязмаларда бу аять юк.

– Мин – син эзәрлекли торган Гайсә, – дип җавап бирде
тавыш. 6 – Тор да шәһәргә бар. Нәрсә эшләргә кирәклеге хакында анда сиңа әйтелер.

7 Шаул белән бергә булган кешеләр тавыш-тынсыз басып торалар иде. Чөнки алар әлеге тавышны ишеттеләр, әмма һичкемне күрмәделәр.

8 Шаул җирдән торды, күзләрен ачты, ләкин беркемне дә күрә алмады. Шуңа күрә Дәмәшекъкә аны җитәкләп алып
килделәр. 9 Өч көн буе аның күзләре күрмәде, һәм ул ашамады да, эчмәде дә.

10 Дәмәшекътә Һанани исемле бер шәкерт бар иде. Илаһи күренештә Раббы аңа:

– Һанани! – дип эндәште.

– Әйе, Раббым, – диде ул.

11 – Туры урам дип аталган урамга бар. Яһүд яши торган йортка кереп Шаул исемле тарслыны сора. Ул хәзер дога кыла.
12 Ул илаһи күренештә Һанани исемле берәүнең үзе янына килүен һәм, күзләре янә күрә башласын өчен, Һананиның аның өстенә кулларын куюын күрде, – диде аңа Раббы.

13 – Раббым! Мин күп кешеләрдән ул адәмнең Иерусалимда Синең изгеләреңә күрсәткән күпме явызлыклары турында
ишеттем. 14 Сиңа табынучыларның барысын монда да кулга алырга аның баш руханилардан вәкаләте бар, – диде Һанани.

15 Әмма Раббы аңа:

– Кузгал, чөнки Мин аны чит халыкларга һәм патшаларга, шулай ук Исраил халкына, Минем турыда шаһитлек бирү өчен,
Үземнең корал итеп сайладым. 16 Үземнең исемем хакына аның күпме газап чигәргә тиешлеген Мин аңа күрсәтермен, – диде.

17 Һәм Һанани, шул йортка килеп, Шаул өстенә кулларын куйды.

– Шаул туган! Күзләрең күрә башласын өчен һәм сине Изге Рух белән сугарырга дип Раббы – сиңа юлда күренгән Гайсә – мине синең яныңа җибәрде, – диде Һанани.

18 Шундук, күзләрен каплап торган тәңкәләр коелып төшкәндәй, Шаул тагын күрә башлады. Ул урыныннан торды һәм
суга чумдырылу йоласын үтте. 19 Ашап алганнан соң, аңа янә көч керде.

Шаул берничә көн шәкертләр белән бергә Дәмәшекътә
булды. 20 Ул шундук: «Гайсә – Аллаһы Улы», – дип, гыйбадәтханәләрдә вәгазь сөйләп йөри башлады.

21 Аның сөйләгәнен ишеткән бар кеше, хәйран калып:

– Иерусалимда шул Кешегә табынучыларны юкка чыгарырга тырышкан кеше түгелме соң бу? Монда да ул аларны, кулга

алып, баш руханиларга тапшыру өчен килмәдеме икән? – ди-
деләр.
22 Ә Шаул кодрәтләнгәннән кодрәтләнде. Гайсәнең Мәсих
икәнлеген исбат итеп йөреп, Дәмәшекъта яшәүче яһүдләрне
аптырашка төшерде.
23 Шактый күп вакыт үткәч, яһүдләр аны үтерергә сүз куеш-
тылар. 24 Алар аны үтерү өчен көне-төне шәһәр капкаларын
күзәтеп тордылар. Әмма Шаул аларның бу ниятен белеп алды.
25 Шәкертләр аны төнлә белән, кәрзингә утыртып, шәһәр дива-
ры аркылы төшерделәр.

Шаул Иерусалимда

26 Иерусалимга килгәч, Шаул шәкертләр белән бергә булырга
тырышты, әмма барысы да аннан курыктылар, аның Гайсә шә-
керте булуына ышанмадылар. 27 Барнаб исә Шаулны рәсүлләр
янына алып килде һәм аның юлда Раббыны күрүен, Раббының
аңа нәрсәләр әйтүен, аның Дәмәшекъта Гайсә исеме хакында
кыюлык белән вәгазь әйткәнен аларга сөйләп бирде.
28 Шаул шәкертләр белән калды һәм Иерусалимда Раббы
исеме хакында кыю рәвештә вәгазьләп йөрде. 29 Шулай ук ул
грек яһүдләре белән күп тапкырлар очрашып сөйләште, бәхәс-
ләште. Ә алар аны үтерергә тырыштылар. 30 Имандашлар, бу
хакта белеп алгач, аны Кайсариягә озаттылар, ә аннан Тарска
җибәрделәр.
31 Бөтен Яһүдиядә, Гәлиләядә һәм Самареядә иман итүчеләр
бердәмлеге өчен тыныч заманнар килде. Бердәмлек ныгыды,
Раббыга карата тирән хөрмәт белән йөрде. Изге Рухның дәрт-
ләндерүе астында иман итүчеләрнең саны арта барды.

Петер Лүддә һәм Яфу шәһәрләрендә

32 Петер исә, бик күп җирләрдә булганнан соң, Аллаһының
Лүддәдә яшәүче изге кешеләре янына килде. 33 Анда ул, сигез
ел буе авырып ятучы, паралич суккан Айнеас исемле бер ке-
шене күрде.
34 – Айнеас! Сине Гайсә Мәсих савыктыра. Ятагыңнан тор, –
диде аңа Петер.
Ул кеше шундук торды. 35 Лүддәдә һәм Шарунда яшәүче бар
халык, савыккан кешене күреп, Раббыга иман китерделәр.
36 Яфу шәһәрендә Табита (грек телендә «Доркәс»*) исемле
иман итүче бер хатын бар иде. Ул һәрвакыт яхшы эшләр кыла,

---

* 9:36 *Доркәс* – Арамей телендә «Табита», грек телендә «Доркәс» дигән исемнәр «кыр кәҗәсе» дигән мәгънәне аңлата.

фәкыйрьләргә ярдәм итә иде. 37 Шул көннәрдә ул хатын авырып
вафат булды. Аны юып, югары каттагы бер бүлмәгә урнаштыр-
дылар. 38 Лүддә Яфуга якын булганлыктан, шәкертләр Петер-
нең анда икәнен ишеттеләр һәм, аның үзләре янына тизрәк
килүен үтенеп, Петер янына ике кешене җибәрделәр. 39 Петер
алар белән бергә Яфуга килде, һәм аны югары каттагы бүлмә-
гә алып керделәр. Барлык тол хатыннар, Петер янына килеп,
елый-елый, Доркәс теккән күлмәкләрне, киемнәрне күрсәтте-
ләр. 40 Бүлмәдән бөтен кешеләрне чыгарып җибәргәч, Петер
тезләнеп дога кылды һәм, мәеткә таба борылып:

– Табита, тор! – диде.

Хатын күзләрен ачты һәм, Петерне күргәч, торып утырды.
41 Петер, кулын биреп, аны торгызды һәм иман итүчеләрне, тол
хатыннарны чакырып, Табитаны алар каршына тере килеш
бастырып куйды.

42 Бу хәл бөтен Яфу халкына билгеле булды, һәм күпләр
Раббыга иман китерделәр. 43 Петер Яфуда Шимун исемле күнче
йортында шактый вакыт яшәде.

Петер һәм Көрнили

10 1 Кайсариядә Италия полкы дип аталган гаскәрдә йөзба-
шы булып хезмәт итүче Көрнили исемле бер кеше бар
иде. 2 Ул үзе һәм аның бөтен гаиләсе диндар, тирән хөр-
мәт белән Аллаһыдан куркучан иде. Ул халыкка күп хәер-сәдака
бирә һәм һәрвакыт Аллаһыга гыйбадәт кыла иде.

3 Бер көнне, көндезге өчләр тирәсендә, Аллаһының бер фә-
рештәсе ап-ачык итеп Көрнилигә күренде. Фәрештә аның
янына килеп:

– Көрнили! – дип эндәште.

4 Көрнили куркып калды, аңа күзләрен текәп:

– Нәрсә, әфәнде? – диде.

– Синең догаларыңны һәм хәерләреңне Аллаһы корбан итеп
хәтерендә калдырды. Ул сине искә алды, – дип җавап бирде
аңа фәрештә. 5 – Петер исемле Шимунны алып килергә Яфуга
кешеләр җибәр. 6 Ул хәзер күнче Шимун янында кунакта, аның
йорты диңгез буена урнашкан.

7 Фәрештә киткәч, Көрнили хезмәтчеләренең икесен һәм үз
гаскәриләреннән диндар булган берсен чакырып алды. 8 Һәм-
мәсен аңлатып, аларны Яфуга җибәрде.

9 Икенче көнне җибәрелгән кешеләр шәһәргә якынлашып
килгәндә, көндезге уникеләр тирәсендә, Петер гыйбадәт кылу
өчен яссы түбәле өйнең түбәсенә менде. 10 Аның карыны ач
иде, ул ашарга теләде. Ашарга әзерләнгән арада Петер гадәти

булмаган гыйбадәт кылу халәтенә килде. [11] Ул күкнең ачылуын
һәм зур тукымага охшаган бер әйбернең дүрт почмагыннан
тотып җиргә төшерелүен күрде. [12] Аның эчендә җирдә яшәүче
һәртөрле дүрт аяклы җәнлекләр, сөйрәлүчеләр һәм киек кош-
лар бар иде. [13] Ул:

– Тор, Петер, суй һәм аша, – дигән тавыш ишетте.

[14] Әмма Петер:

– Юк, Раббым, минем беркайчан да шакшы яки хәрәм нәр-
сә ашаганым булмады, – диде.

[15] Шулвакыт ул янә:

– Аллаһы чиста дип игълан иткәнне шакшы дип исәпләмә, –
дигән тавыш ишетте.

[16] Өч тапкыр шулай кабатланды, һәм шунда ук әйбер күккә
күтәрелде. [17] Петер үзе күргән бу илаһи күренешнең нәрсәне
аңлатуын уйлап, аптырап торган арада, Көрнили тарафыннан
җибәрелгән кешеләр, Шимун өен эзләп табып, капка янына
килеп бастылар.

[18] – Петер исемле Шимун мондамы? – дип кычкырдылар.

[19] Күргән илаһи күренеш турында уйланып торганда, Рух
Петергә:

– Сине өч кеше эзли. [20] Төш һәм, һич шикләнмичә, алар
белән бар. Чөнки аларны Мин җибәрдем, – диде.

[21] Петер Көрнили җибәргән кешеләр янына төште:

– Сез эзләгән кеше – мин. Нинди эш белән килдегез? –
диде ул аларга.

[22] – Безне бөтен яһүд халкы алдында мөхтәрәм, тәкъва һәм
тирән хөрмәт белән Аллаһыдан куркучы йөзбашы Көрнили
җибәрде. Ул изге фәрештәдән син сөйләячәк сүзләрне тыңлау
өчен сине үз йортына чакырырга дигән боерык алды, – диде-
ләр алар.

[23] Шуннан соң Петер аларны өенә алып керде һәм кунак
итте, ә иртәгесен алар белән китте. Яфудан булган кайбер ту-
ганнар дә аларга иярделәр. [24] Кайсариягә алар икенче көнне
барып җиттеләр. Көрнили исә, үзенең туганнарын һәм якын
дусларын җыеп, аларны көтеп тора иде. [25] Петер йортка кергән-
дә Көрнили аның каршысына чыкты һәм Петернең аяклары
алдына тезләнеп сәҗдә кылды.

[26] – Тор, мин дә кеше бит, – диде Петер һәм аны торгызды.

[27] Алар сөйләшә-сөйләшә өйгә керделәр. Петер анда күп ха-
лык җыелганлыгын күрде [28] һәм аларга:

– Сез, әлбәттә, беләсез: безнең дини канун буенча яһүдигә
башка халык кешеләре белән аралашырга, алар янына кунак-
ка йөрергә рөхсәт ителми. Әмма Аллаһы миңа бер кешене дә

шакшы яки хәрәм дип исәпләмәскә кирәклеген күрсәтте.
29 Шуңа күрә, сез мине чакыру белән, мин һичсүзсез сезнең янга
килдем. Инде әйтегез: мине ни өчен чакырттыгыз? – диде.

30 – Өч көн элек шушы вакытта, сәгать өчтә үз өемдә дога
кыла идем, – диде Көрнили. – Кинәт минем алда аксыл ялты-
равык кием кигән бер кеше пәйда булды 31 һәм миңа: «Көрни-
ли, Аллаһы синең догаңны ишетте һәм синең хәерләреңне
хәтергә алды. 32 Яфудан Петер исемле Шимунны алып килергә
кешеләр җибәр. Ул хәзер диңгез буенда яшәүче күнче Шимун
өендә кунакта», – диде. 33 Мин шундук сиңа кеше җибәрдем,
һәм син килеп яхшы эшләдең. Хәзер без һәммәбез, Раббы сиңа
сөйләргә кушкан бар сүзләрне тыңлау өчен, Аллаһы алдында
торабыз.

Петер Көрнили өендә вәгазь сөйли

34 – Аллаһының кешеләрне аермавын мин хәзер чынлап та
аңлыйм, – дип сүзен башлады Петер. – 35 Һәр халык арасында
Аннан куркучылар һәм тәкъвалык кылучылар Аңа мәгъкуль.
36 Аллаһы, Гайсә Мәсих аша килүче тынычлык хакындагы
Яхшы хәбәрне сөйләп, Исраил улларына Үзенең сүзен җи-
бәрде. Гайсә – һәммәбезнең Раббысы. 37 Яхъя, чумдырылу
йоласын үтегез, дип игълан иткәннән соң, Гәлиләядән алып
бөтен Яһүдиядә булган хәлләрне – 38 Аллаһының насаралы
Гайсәне Изге Рух һәм кодрәт белән майлаганын, Аллаһы Гайсә
белән булганга күрә, Аның, яхшы эшләр кылып, иблис кулын-
дагыларны савыктырып йөргәнен сез беләсез. 39 Ул яһүдләр
илендә һәм Иерусалимда кылган барлык эшләргә без шаһит-
без. Аны хачка асып үтерделәр. 40 Ә өченче көнне Аллаһы Аны
терелтеп торгызды. 41 Аллаһы, Үз ихтыяры буенча, Гайсәне
бөтен халыкка түгел, ә Үзе тарафыннан алдан ук сайланган
шаһитләргә күрсәтте. Ул шаһитләр – без, Ул үледән терелеп
торганнан соң Аның белән бергә ашаган һәм эчкән кешеләр.
42 Гайсә – тереләргә һәм үлеләргә Аллаһы тарафыннан бил-
геләп куелган хөкем итүче Хаким. Гайсә безгә шушы хакта
халыкка вәгазьләргә һәм шаһитлек итәргә боерык бирде.
43 Барлык пәйгамбәрләр, Аңа иман итүче һәркем Аның исеме
аркылы гөнаһларының кичерелүен алыр дип, Аның хакында
сөйләделәр, – диде Петер.

Яһүд булмаганнар Изге Рухны кабул итә

44 Петер бу нотыгын сөйләгән вакытта ук тыңлаучыларның
барысына да Изге Рух инде. 45 Петер белән бергә килгән иман
итүче яһүдләр Изге Рухның яһүд булмаганнарга да бирелүенә

бик нык гаҗәпләнделәр. [46] Чөнки алар тегеләрнең таныш булма-
ган телләрдә сөйләүләрен һәм Аллаһыны олылап мактауларын
ишеттеләр. Шул вакыт Петер:

[47] – Бу кешеләр безнең кебек үк Изге Рухны кабул итеп ал-
дылар. Шуңа күрә аларны суга чумдырылудан кем тыя алыр? –
диде.

[48] Ул аларны Гайсә Мәсих исеменә суга чумдырырга әмер
бирде. Аннары алар Петердән үзләре янында берничә көнгә
калуын үтенделәр.

Аллаһы тазартканны шакшы дип исәпләмә

11 [1] Рәсүлләр һәм бөтен Яһүдиянең буеннан-буена яшәгән
иман итүче туганнар яһүд булмаган кешеләрнең дә Ал-
лаһы сүзен кабул итүләре хакында ишеттеләр. [2-3] Петер
Иерусалимга килгәч, яһүдләр:

– Син сөннәтсез кешеләр янына кереп алар белән ашаган-
сың, – дип, аны тиргәделәр.

[4] Һәм Петер аларга җентекләп сөйләп бирде:

[5] – Мин Яфу шәһәрендә дога кыла идем һәм, гадәти булма-
ган гыйбадәт кылу халәтенә килеп, бер илаһи күренеш күрдем:
зур тукымага охшаган бер әйбер дүрт почмагыннан тотып күк-
тән минем яныма төшерелде. [6] Мин аның эченә күз ташладым
һәм җирдә яшәүче дүрт аяклы хайваннарны, җәнлекләрне,
сөйрәлүчеләрне һәм киек кошларны күрдем. [7] Шуннан соң:
«Тор, Петер, боларны суй һәм аша», – дигән тавыш ишеттем.
[8] «Юк, Раббым, беркайчан да минем авызыма шакшы яки хә-
рәм нәрсәнең кергәне юк», – дидем мин. [9] Күктән аваз миңа
икенче тапкыр: «Аллаһы чиста дип игълан иткәнне шакшы дип
исәпләмә», – диде. [10] Бу өч тапкыр кабатланды һәм бөтенесе
тагын күккә тартып алынды.

[11] Нәкъ шул вакыт мин булган йорт алдына Кайсариядән ми-
нем янга җибәрелгән өч кеше килеп басты. [12] Рух миңа: «Һич тә
шикләнмичә алар белән бар», – диде. Хәзер минем янымда
торучы бу алты туган да минем белән бергә барды. Без ул ке-
шенең өенә килеп җиттек. [13] Ул безгә ничек итеп үз өендә
фәрештәне күрүе хакында сөйләде. Фәрештә аңа: «Петер исем-
ле Шимунны чакыру өчен Яфуга кешеләр җибәр. [14] Ул сиңа
сөйләячәк сүзләр аша син үзең һәм бөтен йортың котыла-
чак», – дип әйткән.

[15] Мин сөйли башлагач, башта безгә иңгән кебек, аларга да
Изге Рух инде. [16] Шулвакыт мин Раббының: «Яхъя суга чум-
дырды, ә сез Изге Рухка чумдырылырсыз», – дигән сүзләрен
хәтергә төшердем. [17] Шулай итеп, без Раббы Гайсә Мәсихкә

иман китергәч, безгә биргән бүләкне Аллаһы аларга да биргән икән, Аллаһыга каршы торырга кем мин? – диде Петер.

18 Моны ишеткәч, иман итүче туганнар тынычландылар һәм Аллаһыны данлап:

– Димәк, тормыш бирә торган тәүбә итү юлын Аллаһы яһүд булмаган халыкларга да ачкан, – диделәр.

Антиухея шәһәрендә Гайсә Мәсихкә иман итүчеләр бердәмлеге

19 Эстефән белән булган вакыйгалар аркасында килеп чыккан
эзәрлекләүләр нәтиҗәсендә таралышкан иман итүчеләр, яһүд-
ләргә генә вәгазьләп, Фойникә өлкәсенә, Кипрга һәм Антиу-
хея шәһәренә кадәр барып җиттеләр. 20 Әмма алар арасында-
гы кайсыбер кипрлылар һәм күринилеләр, Антиухеягә килгәч,
яһүд булмаганнарга да Раббы Гайсә хакындагы Яхшы хәбәрне
сөйләделәр. 21 Раббының көче алар белән булды, һәм бик күп-
ләр, инанып, Раббыга таба борылдылар. 22 Бу хактагы хәбәр
Иерусалимдагы иман итүчеләр бердәмлегенә барып җитте, һәм
Барнабны Антиухеягә җибәрделәр.

23 Антиухеягә килгәч, ул Аллаһы мәрхәмәтенең җимешләрен
күреп шатланды һәм андагы кешеләрне Раббыга чын күңелдән
тугры булып калырга өндәде. 24 Барнаб Изге Рух һәм иман бе-
лән тулы яхшы кеше иде, һәм иман итүчеләр санына күп халык
кушылды.

25 Шуннан соң Барнаб Шаулны эзләргә дип Тарска китте
һәм, аны табып, Антиухеягә алып килде. 26 Алар бер ел буе
иман итүчеләр бердәмлеге белән очраштылар, күп кешеләрне
өйрәттеләр. Иң беренче тапкыр шәкертләрне «мәсихчеләр»
дип Антиухея шәһәрендә атый башладылар.

27 Шул көннәрдә Антиухеягә Иерусалимнан пәйгамбәрләр
килде. 28 Аларның берсе, Һагәб исемлесе, торып басты һәм
бөтен җирдә зур ачлык булачагы хакында Рух аркылы алдан
күреп әйтте. (Ул ачлык Кләүди кайсар* заманында булды.)

29 Шуннан соң шәкертләр, һәрберсенең хәленнән килгәнчә,
Яһүдиядә яшәүче туганнарга ярдәм җибәрергә булдылар. 30 Һәм
шулай эшләделәр дә: җыелган бүләкләрне Барнаб белән Шаул
аша Гайсә Мәсихкә иман итүчеләр бердәмлегенең өлкәннә-
рено** җибәрделәр.

---

* 11:28 *Кайсар* – борынгы Рим императорының рәсми исемнәреннән берсе.

** 11:30 *Өлкәннәр* – Гайсә Мәсихкә иман итүчеләр бердәмлегендә баш кешеләр.

Петернең кулга алынуы

12 [1]Шул вакытларда Һируд патша*, явызлык эшләү нияте
белән, иман итүчеләр бердәмлегендәге кайбер кешеләрне
эзәрлекли башлады. [2]Яхъяның туганы Ягъкубны кылыч
белән чабып үтертте. [3]Бу эшнең яһүдләргә ошавын күреп, Пе-
терне дә кулга алды – ул вакытта Төче күмәч бәйрәме көннәре
иде – [4]аны зинданга утыртты һәм, Коткарылу бәйрәменнән
соң халык алдына чыгарырга уйлап, дүртәр гаскәридән торган
дүрт төркемгә аны сакларга әмер бирде. [5]Петер зинданда сак
астында булган вакытта иман итүчеләр бердәмлегендә аның
өчен Аллаһыга бик тырышып дога кылдылар.

Петернең азат ителүе

[6]Һируд Петерне халык алдына чыгарырга теләгән көнгә кар-
шы төндә Петер, ике богау белән богауланган хәлдә, ике гаскә-
ри уртасында йоклап ята иде. Ә ишек янында каравылчылар
сакта торды. [7]Кинәт Раббының бер фәрештәсе пәйда булды
һәм бүлмә эче яктырып китте. Фәрештә Петерне төртеп уятты.

– Тизрәк тор! – диде ул аңа.

Шул вакыт Петернең кулларыннан богаулары шуып төште.

[8]– Билеңне бу һәм аягыңа ки, – диде фәрештә.

Ул шулай эшләде.

– Өс киемеңне ки дә минем арттан бар, – диде аннары.

[9]Петер, фәрештә кылган бу эшләрнең чынбарлыкта икәнен
дә аңламыйча, аның артыннан китте. Ул, илаһи күренеш кү-
рәмдер, дип уйлады. [10]Беренче һәм икенче сакчыны үтеп, шә-
һәргә чыга торган тимер капка янына килеп җиттеләр. Капка
үзеннән-үзе ачылды, алар урамга чыктылар һәм, бер урамны
үткәннән соң, кинәт фәрештә аның берүзен калдырды.

[11]Шул вакыт Петер аңына килде:

– Хәзер мин чынлап та беләм: Раббы Үзенең фәрештәсен
җибәргән. Ул мине Һируд кулыннан һәм яһүд халкы минем бе-
лән булыр дип көткән һәрнәрсәдән коткарды, – дип уйлады ул.

[12]Барын да аңлагач, Марк исемле Яхъяның анасы Мәрьям
йортына килде. Анда җыелган халык дога кыла иде. [13]Петер
ишек шакыды, ишек ачарга дип Роди исемле хезмәтче кыз
чыкты. [14]Петернең тавышын танығач, ул, шатлыгыннан, ишек-
не ачарга да онытып, йөгереп кереп китте һәм йорттагыларга
Петернең ишек янында торуы турында әйтте.

---

* [12:1] *Һируд патша* – Яһүдия һәм Самареянең патшасы Һируд Әгрип беренче, Бөек Һируднның оныгы.

[15] – Син үз акылыңдамы? – диделәр аңа.
Әмма кыз үз сүзендә торды. Ә тегеләр:
– Ул аның фәрештәседер, – диделәр.
[16] Петер исә һаман шакыды. Ишекне ачтылар һәм аны күреп
хәйран калдылар. [17] Ул, кулы белән ишарә ясап, тавышланмас-
ка кушты һәм Раббының аны ничек итеп зинданнан чыгаруы
турында аларга сөйләп бирде.
– Бу хакта Ягъкубка да, туганнарга да әйтегез, – диде ул.
Шуннан соң Петер башка урынга китте.
[18] Көн тугач, Петер белән нәрсә булды икән дип, гаскәриләр
борчыла башладылар. [19] Һируд исә, аны эзләтеп тә таптыра алма-
гач, сакчылардан сорау алды һәм аларны үтерергә әмер бирде.

Һирудның үлеме

Шуннан соң Һируд Яһүдиядән Кайсариягә китте һәм шунда
калды. [20] Ул Тур һәм Сидун шәһәрләрендә яшәүчеләргә бик
ачулы иде. Алар исә, үзара сүз беркетеп, аның янына килделәр
һәм, патшаның сарай идарәчесе Бластыны үз якларына ауда-
рып, солых сорадылар, чөнки аларның өлкәсе патша өлкәсен-
нән туена иде. [21] Билгеләнгән көнне Һируд, патша киемнәренә
киенеп, хөкем итү урынына утырды һәм алар алдында чыгыш
ясады. [22] Ә халык:
– Бу тавыш – кеше тавышы түгел, бу – илаһ тавышы, – дип
кычкырды.
[23] Шушы шөһрәтне Аллаһыга бирмәгән өчен Раббының бер
фәрештәсе кинәт Һирудны орды. Ул кортлап үлде.
[24] Аллаһы сүзе исә киң таралды һәм аны кабул итүчеләрнең
саны үсә барды. [25] Ә Барнаб белән Шаул, тапшырылган эшне
башкарганнан соң, Марк исемле Яхъяны алып, Иерусалимга
кайттылар.

Барнаб белән Шаулга изге хезмәт йөкләнә

13 [1] Антиухеядәге иман итүчеләр бердәмлегендә Барнаб,
Шимун (аны тагын Нигер дип тә атыйлар), күриниле
Луки, өлкә идарәчесе Һируд белән бергә тәрбияләнгән Манаин һәм Шаул исемле пәйгамбәрләр, мөгаллимнәр
бар иде. [2] Алар ураза тоткан вакытта, Раббыга хезмәт иткәндә
Изге Рух:
– Минем эшемне башкару өчен сайланган Барнабны һәм
Шаулны Миңа аерыгыз, – диде.
[3] Догалар кылып ураза тотканнан соң пәйгамбәрләр һәм мө-
галлимнәр, Барнаб белән Шаулның башларына кулларын куеп,
аларны хезмәт итү өчен җибәрделәр.

Рәсүлләр Кипрда

4 Изге Рух тарафыннан җибәрелгән Барнаб белән Шаул Се-
ләүкия шәһәренә килделәр, аннан су юлы белән Кипр утравына
киттеләр. 5 Утраудагы Саламис шәһәренә килгәч, яһүдләрнең
гыйбадәтханәләрендә Аллаһы сүзен вәгазьләделәр. Аларга Яхъя
да ярдәм итте. 6 Бөтен утрауны үтеп Паф шәһәренә килделәр.
Анда алар сихерче һәм ялган пәйгамбәр булган Барьешуа исем-
ле бер яһүд кешесенә тап булдылар. 7 Ул өлкә башлыгы Серги
Паул янында иде. Серги Паул – акыллы кеше – Аллаһы сүзен
тыңларга теләп, Барнаб белән Шаулны сараена чакырды. 8 Ә
сихерче Элум (Барьешуаның грекча исеме) өлкә башлыгын
иманга китерттермәскә тырышып, аларга каршы торды. 9 Изге
Рух белән сугарылган Шаул, аны тагын Паул дип тә атыйлар,
Элумга туп-туры карап:
10 – Син һәртөрле ялган һәм мәкерлелек белән тулгансың.
Син, иблис улы, һәртөрле дөреслекнең дошманы! Раббының
хакыйкатен ялганга әйләндерүдән туктыйсыңмы син, юкмы? –
диде. – 11 Хәзер менә Раббының кулы синең өстеңдә: син
сукыраячаксың һәм билгеле бер вакытка кадәр кояшны күр-
мәячәксең.

Кинәт аны томан һәм караңгылык каплап алды, һәм ул,
берәрсе җитәкләп юл күрсәтмәсме икән дип, әле бер якка, әле
икенче якка таба атлады.

12 Өлкә башлыгы, бу хәлне күреп, Раббы турындагы тәгъли-
матның кодрәтенә таң калды һәм Раббыга иман китерде.

Паул һәм Барнаб Антиухея шәһәрендә

13 Паул һәм аның белән бергә булганнар, Пафтан китеп, су
юлы белән Памфулия өлкәсендәге Перги шәһәренә килделәр.
Яхъя, алардан аерылып, Иерусалимга кайтты, 14 ә калганнар
Пергидән Писидия өлкәсендәге Антиухеягә килделәр.

Шимбә көнне алар гыйбадәтханәгә кереп утырдылар. 15 Муса
кануныннан һәм пәйгамбәрләр язган китаплардан өзекләр укы-
ганнан соң, гыйбадәтханә башлыклары, кешеләр аша, аларга:

– Туганнар! Халыкка әйтергә теләгән нәсыйхәт сүзегез бул-
са, әйтегез, – диделәр.

16 Паул, кулы белән ишарә итеп, тынычланырга чакырды:

– Исраил ирләре һәм Аллаһыга табынучы башкалар, тыңла-
гыз! 17 Исраил халкының Аллаһысы безнең ата-бабаларыбыз-
ны сайлап алган һәм Мисыр җирендә булган чагында бу ха-
лыкны бөек иткән, Үзенең кодрәтле кулы белән аларны Мисыр
җиреннән чыгарган. 18 Алар чүлдә вакытта, Ул аларга карата

кырык ел чамасы сабыр булган. [19] Кәнган җирендә җиде халык-
ны юк иттергәннән соң, шул җирне аларга мирас итеп биргән.
[20] Бу вакыйгалар чама белән дүрт йөз илле ел барышында булган.
Моннан соң Шамуил пәйгамбәр яшәгән чорга кадәр аларга ха-
кимнәр биргән. [21] Аннары алар патша сораганнар, һәм Аллаһы
аларга Биньямин нәселеннән булган Кыйш улы Шаулны бир-
гән. Ул кырык ел чамасы идарә иткән. [22] Аны тәхеттән төшер-
гәннән соң патша итеп Давытны куйган һәм аның хакында:
«Мин күңелемә ошаган бер ирне, Ишай улы Давытны таптым.
Ул Мин теләгән һәр эшне башкарачак», – дигән.

[23] Үзенең анты буенча, Аллаһы Давыт нәселеннән Исраилгә
Коткаручы Гайсәне бирде. [24] Коткаручы килер алдыннан Яхъя,
тәүбә итәргә һәм чумдырылу йоласын үтәргә өндәп, бөтен
Исраил халкына вәгазь сөйләде. [25] Үз хезмәтенең ахырында
Яхъя: «Сез мине кем дип уйлыйсыз? Мин Ул түгел. Минем
артымнан Бер Зат килә, мин Аның аякларындагы башмак бау-
ларын чишәргә дә лаеклы түгелмен», – диде.

[26] Туганнар! Ибраһим нәселенең балалары һәм Аллаһыга та-
бынучы башка кешеләр! Коткарылу хакындагы бу хәбәр безгә
җибәрелде. [27] Иерусалимда яшәүчеләр һәм аларның башлыкла-
ры Мәсихне танымадылар, Аны хөкем итеп, пәйгамбәрләрнең
һәр шимбә укыла торган сүзләрен гамәлгә ашырдылар. [28] Аңар-
да үлемгә лаеклы һичбер гаеп тапмасалар да, Пилаттан, катгый
рәвештә, Аның үтертелүен сорадылар. [29] Аның хакында языл-
ганнарның бөтенесен тормышка ашыргач, Аны, агачтан тө-
шереп, кабергә салдылар. [30] Әмма Аллаһы Аны үледән терелтеп
торгызды. [31] Ул Үзе белән Гәлиләядән Иерусалимга килгән
кешеләргә күп көннәр буе күренде, хәзер ул кешеләр халык
алдында Аның шаһитләре.

[32-33] Без сезгә Яхшы хәбәр алып килдек: Аллаһы, Гайсәне
терелтеп торгызуы белән, аталарыбызга биргән вәгъдәне безнең
өчен – аларның балалары өчен гамәлгә ашырды. Бу икенче
мәдхиядә язылганча булды:

«Син – Минем Улым,
Бүген Мин Сине тудырдым*».

[34] Аның гәүдәсен черетмичә, Аны үледән терелтеп торгызу
турында исә болай дигән:

«Давытка бирелгән изге һәм ышанычлы вәгъдәне
Сезнең өчен тормышка ашырачакмын».

---

* 13:32-33 Патша итеп сайланып май сөртелгән кешене, Аллаһы, ата кеше үз улын яраткандай, якын күрә. Шундый мөнәсәбәт бу өлештә Гайсәгә карый. («Зәбур» китабы, 2 нче мәдхия.)

35 Һәм башка бер урында:
«Үз Изгеңнең гәүдәсен
Һичкайчан черетмәссең», –
дип язылган.
36 Үз дәверендә Аллаһы ихтыяры буенча хезмәт иткәннән
соң Давыт вафат булды һәм үзенең аталары янына күмелде.
Аның гәүдәсе череде. 37 Ә Аллаһы терелтеп торгызган Зат че-
ремәде.
38-39 Шулай итеп, туганнар, сезгә мәгълүм булсын: Гайсә аркы-
лы сезгә гөнаһларыгызның кичерелүе игълан ителә. Сез Муса
кануны аша аклана алмаган барлык гөнаһлардан иман итүче
һәркем Аның аркылы Аллаһы тарафыннан акланыр. 40 Сак бу-
лыгыз, пәйгамбәрләр әйткән сүзләр сезгә карата булмасын.
Пәйгамбәрләр әйткәннәр:
41 «Тәкәбберләр, карагыз!
Таң калыгыз һәм юк булыгыз.
Бер эш башкарачакмын Мин
Сез яшәгән көннәрдә.
Сез ышанмас идегез,
Әгәр ул эш турында
Сезгә сөйләсәләр дә».
42 Паул белән Барнаб гыйбадәтханәдән чыкканда, кайбер ке-
шеләр:
– Киләсе шимбәдә дә бу хакта сөйләгез әле, – диделәр.
43 Җыелыш таралганнан соң күп яһүдләр һәм мәҗүсилектән
яһүд диненә күчкән, Аллаһыны хөрмәт итә торган диндар ке-
шеләр Паул белән Барнаб артыннан бардылар, һәм рәсүлләр,
алар белән әңгәмә корып, аларны Аллаһы мәрхәмәтендә то-
рырга үгетләделәр.
44 Икенче шимбәдә бөтен шәһәр диярлек Раббы сүзен тыңлар-
га җыелды. 45 Ә яһүдләр, халыкның күплеген күреп, көнләштеләр
һәм Паулның сүзләренә каршы яман телләнделәр. 46 Ә Паул һәм
Барнаб исә кыюлык белән:
– Аллаһы сүзе иң элек сезгә игълан ителергә тиеш иде, –
диделәр. – Әмма сез аны кире кагасыз һәм шуның белән үзе-
гезне мәңгелек тормышка лаек түгел итәсез. Шуңа күрә без
башка халыкларга таба борылабыз. 47 Чөнки Раббы безгә:
«Синең аша котылу
Җирнең читләренә кадәр
Барып җитсен дип,
Мин Сине башка халыкларга
Яктылык итеп куйдым», –
дигән әмер бирде.

48 Яһүд булмаган кешеләр Паул белән Барнаб әйткән сүз-
ләрне ишетеп куандылар һәм Раббыны сүзе өчен данладылар.
Мәңгелек тормыш өчен сайлап алынганнарның барысы да
иман китерделәр. 49 Раббы сүзе шул тирәдәге бар җирләргә
таралды.
50 Әмма яһүдләр, атаклы гаиләләрдән булган хатыннарны
һәм шәһәрдәге җитәкче кешеләрне Паул белән Барнабка кар-
шы котыртып, аларны эзәрлекләделәр һәм үз җирләреннән
кудырттылар. 51 Паул белән Барнаб исә, аларга каршы шаһит-
лек билгесе итеп, аякларындагы тузанны кактылар һәм Икүниун
шәһәренә киттеләр.
52 Ә шәкертләр куаныч һәм Изге Рух белән тулы булдылар.

Паул белән Барнаб Икүниун шәһәрендә

14 1 Икүниунда Паул белән Барнаб, гадәттәгечә, яһүдләр
гыйбадәтханәсенә керделәр. Аларның тәэсирле итеп
сөйләүләреннән бик күп яһүдләр һәм башка халык ке-
шеләре Раббыга иман китерделәр. 2 Ә иман китермәгән яһүд-
ләр яһүд булмаганнарны иман китергән туганнарына каршы
котырттылар. 3 Паул белән Барнаб анда шактый озак вакыт
булдылар, Раббы турында тәвәккәллек белән вәгазьләделәр. Ә
Раббы, Үзенең мәрхәмәте хакындагы хәбәрне раслап, аларның
кулы белән галәмәтләр һәм могҗизалар кылды. 4 Шәһәрдәге
халык икегә бүленде: бер өлеше яһүдләр ягында, икенчеләре
рәсүлләр ягында булды. 5 Яһүд булмаганнар һәм яһүдләр, үзлә-
ренең башлыклары белән берлектә, аларга һөҗүм итеп, ташлар
атып үтерергә ниятләделәр. 6 Рәсүлләр бу хакта ишеткәч, Ликәү-
ниягә качып киттеләр. Андагы Лустра, Дерби шәһәрләрендә
һәм шул тирәдәге җирләрдә 7 халыкка Яхшы хәбәрне сөйләүлә-
рен дәвам иттеләр.

Лустра шәһәрендә булган хәлләр

8 Лустра шәһәрендә аяклары йөрми торган бер кеше бар иде.
Ул кеше, тумыштан ук гарип булып, беркайчан да йөри алма-
ган. 9 Ул да Паул сөйләгән сүзләрне тыңлап утырды. Паул аңа
туп-туры карады һәм, шифа алачагына гарипнең ышанычы
булганын күреп:
10 – Аякларыңа туры итеп бас, – дип кычкырып әйтте.
Ул шундук сикереп торды һәм йөри башлады. 11 Халык исә,
Паулның нәрсә эшләгәнен күреп, ликәүния телендә:
– Безнең яныбызга кеше кыяфәтендә илаһлар инде, – дип
кычкыра башладылар.

[12] Барнабны грекларның илаһы Зевс дип, ә Паулны Гермес* дип атадылар, чөнки ул күбрәк сөйли иде. [13] Шәһәр читенә урнашкан Зевс гыйбадәтханәсенең каһине** исә, халык белән бергә, капка алдына үгезләр һәм чәчәк бәйләмнәре алып килеп, корбан китерергә теләде.

[14] Рәсүлләр, бу хакта ишеткәч, өсләрендәге киемнәрен ертып төшереп, халык арасына йөгереп керделәр һәм бар тавышларына:

[15] – Сез нәрсә эшлисез? – дип кычкырдылар. – Без дә сезнең кебек үк кешеләр. Сезне бу файдасыз әйберләрдән арындыру, күкне, җирне, диңгезне һәм алардагы барлык нәрсәләрне яраткан тере Аллаһыга таба бору өчен без сезгә Яхшы хәбәр турында сөйлибез. [16] Элегрәк Ул барлык халыкларга үз юллары белән барырга ирек бирде. [17] Әмма, яхшылыклар кылып, Үзен күрсәтеп торды: вакытында күкләрдән яңгыр яудырып һәм мул уңыш биреп, безне ризык белән тәэмин итте һәм йөрәкләребезне куаныч белән тутырып торды. [18] Шулай дип әйтеп тә, алар көчкә-көчкә генә халыкны үзләренә корбан китермәскә күндерә алдылар.

[19] Антиухеядән һәм Икүниун шәһәреннән килгән кайбер яһүдләр халыкны рәсүлләргә каршы котыртып, Паулны ташлар атып кыйнадылар һәм, үлде дип уйлап, аны шәһәр читенә чыгарып ташладылар. [20] Аның янына шәкертләр җыелгач, ул торды һәм шәһәргә китте.

Икенче көнне Паул белән Барнаб Дерби шәһәренә юл тоттылар. [21] Ул шәһәрдә Яхшы хәбәрне вәгазьләп, шактый күпләрне шәкерт иткәннән соң, тагын Лустра, Икүниун һәм Антиухея шәһәрләре аша уздылар. [22] Шәкертләрнең күңелләрен дәртләндереп, иманда нык торырга өндәделәр.

– Аллаһы Патшалыгына керү күп михнәтләр аша булачак, – диделәр.

[23] Һәр бердәмлектә баш кешеләрне билгеләделәр һәм, ураза тотып дога кылганнан соң, аларны үзләре дә иман китергән Раббының колларына тапшырдылар.

Суриядәге Антиухеягә әйләнеп кайту

[24] Шуннан соң алар, Писидия аша үтеп, Памфулия өлкәсенә килделәр. [25] Пергидә Аллаһы сүзен вәгазь иткәннән соң Атталея шәһәренә юнәлделәр. [26] Атталеядән, корабка утырып, Антиухеягә

---

* 14:12 *Зевс, Гермес* – Греклар мифологиясендә Зевс – иң бөек илаһ, ә Гермес – тел остасы дип саналган.

** 14:13 *Каһин* – мәҗүсиләрдә дин башлыгы.

киттеләр. Паул белән Барнаб, үзләре әле генә төгәлләгән эшне
башкару өчен, Аллаһының мәрхәмәтенә шушы шәһәрдә тапшы-
рылган иделәр. 27 Алар Антиухеягә кайтып җиткәч, бердәмлекне
җыеп, үзләре аша Аллаһының нәрсәләр эшләгәнен, Аның яһүд
булмаган халыкларга иман ишеген ачканын – барысын да бәй-
нә-бәйнә сөйләп бирделәр. 28 Паул белән Барнаб шәкертләр
янында шактый озак вакытка калдылар.

Сөннәтле булу мәҗбүриме

15 1 Яһүдиядән Антиухеягә килгән ниндидер кешеләр иман
итүче туганнарны:
– Муса кануны кушканча сөннәткә утыртылмасагыз,
котыла алмыйсыз, – дип өйрәтә башладылар.
2 Паул һәм Барнаб теге кешеләр белән риза булмадылар һәм
алар арасында зур бәхәс туды. Шуңа күрә Паул белән Барнаб-
ны һәм тагын берничә кешене бу мәсьәлә буенча Иерусалимга
рәсүлләр һәм өлкәннәр янына җибәрергә булдылар.
3 Шулай итеп, бердәмлек аларны юлга озатты. Фойникә һәм
Самарея өлкәләрен үткәндә, алар, яһүд булмаган халыкларның
Аллаһыга таба борылулары турында сөйләп, барлык туганнар
арасында зур куаныч уяттылар. 4 Иерусалимга килеп җиткәч,
аларны бердәмлек тә, рәсүлләр дә, өлкәннәр дә ачык йөз белән
кабул иттеләр. Паул белән Барнаб аларга үзләре аша Аллаһы-
ның нинди эшләр башкаруы турында сөйләп бирделәр. 5 Шун-
нан соң фарисейләр арасыннан иман китергән кайберәүләр,
урыннарыннан торып:
– Яһүд булмаганнарны сөннәткә утыртырга һәм алардан Му-
са канунын тотуны таләп итәргә кирәк, – диделәр.
6 Бу мәсьәләне тикшерү өчен рәсүлләр һәм өлкәннәр бергә
җыелдылар. 7 Озак бәхәсләрдән соң Петер, урыныннан торып:
– Туганнар! – дип сүз башлады. – Сез беләсез, минем аша
Яхшы хәбәрне ишетеп яһүд булмаган халыклар иман китерсен-
нәр өчен, Аллаһы мине сезнең арагыздан инде күптән сайлаган
иде. 8 Кеше күңелен белеп торучы Аллаһы, безгә биргән кебек,
яһүд булмаганнарга да Изге Рухны биреп, аларны кабул итүен
күрсәтте. 9 Алар белән безнең арада бернинди аерма калдыр-
мыйча, йөрәкләрен иман аша сафландырды. 10 Шулай булгач,
безнең аталарыбыз да, без үзебез дә күтәрә алмаган йөкне
шәкертләр җилкәсенә салып, сез хәзер ни өчен Аллаһыны
сыныйсыз? 11 Ә бит без дә, алар кебек үк, Гайсә Раббының
мәрхәмәте аркылы котылганыбызга инанабыз.
12 Бөтен җыелыш тынып калды. Барнаб белән Паул үзләре
аша Аллаһының башка халыклар арасында кылган галәмәтләре

һәм могҗизалары турында сөйләделәр, халык аларны тыңлады.
[13] Алар сүзләрен тәмамлагач, Ягъкуб сөйли башлады:

– Туганнар, мине тыңлагыз! [14] Шимун Аллаһының, яһүд бул-
маган халыклар турында кайгыртучанлык күрсәтә башлап, алар
арасыннан Үзенә Үз халкын алуы хакында сөйләде. [15] Пәйгам-
бәрләрнең Изге язмада язган сүзләре дә моңа туры килә:

[16-17] «Шуннан соң, – дигән Раббы, –
Үз яныма чакырып,
Мин Үземнеке иткән
Барлык калган халыклар
Мине – Раббыны эзләсеннәр дип,
Мин кире кайтачакмын.
Давытның җимерелгән йортын
Яңадан торгызачакмын,
Җимерекләрдән торгызып,
Аны яңартачакмын.
Шулай дип әйтә Раббы!
[18] Борынгыдан билгеле булган
Бу эшләрне Ул кыла».

[19] Шуңа күрә башка халыклар арасыннан Аллаһыга таба боры-
лучыларга кыенлык тудырмаска, [20] ә аларга, потлар алдына ките-
релеп, хәрәм ризыклардан, җенси азгынлыктан, буып үтерелгән
хайван итеннән һәм каннан тыелыгыз, дип язарга кирәк, ми-
немчә. [21] Чөнки элек-электән Муса кануны һәр шәһәрдә вәгазь
ителеп килде, һәр шимбә гыйбадәтханәләрдә укыла.

Мәҗүсилектән күчкән иман итүче туганнарга җавап

[22] Шуннан соң рәсүлләр һәм өлкәннәр бөтен бердәмлек белән
бергә үзләре арасыннан берничә кешене сайлап, Паул белән
Барнабка ияртеп, Антиухеягә җибәрергә карар кылдылар. Ту-
ганнар арасында җитәкчелек итә торган Барсаб дип аталучы
Яһүдне һәм Силасны сайладылар [23] һәм алар белән шундый хат
җибәрделәр:

«Рәсүлләрдән һәм өлкәннәрдән – сезнең туганнарыгыз-
дан – Антиухеядәге, Сүриядәге һәм Киликиядәге, мәҗү-
силектән күчкән иман итүче туганнарга сәлам.

[24] Бездән килгән кешеләр, без аларга шундый эшне тап-
шырмаган булсак та, сезне борчыганнар һәм күңелегезне
тынычсызлаганнар дип ишеттек. [25-26] Шуңа күрә без, бары-
бызның ризалыгы буенча, берничә кешене сайларга һәм
аларны сезнең янга җибәрергә дигән фикергә килдек. Алар
сезнең янга үзләренең гомерләрен Раббыбыз Гайсә Мәсихкә
багышлаган яраткан туганнарыбыз Барнаб һәм Паул белән

бергә барырлар. [27] Без Яһүдне һәм Силасны җибәрәбез, алар
сезгә бу хатта язылганнарны телдән аңлатып бирерләр.
[28] Изге Рух һәм без шундый карарга килдек: хәзер языла-
чак таләпләрдән башка сезнең өскә һичнинди йөк салырга
кирәк түгел. [29] Потларга корбан итеп китерелгән ризыктан,
каннан, буып үтерелгән хайван итеннән һәм җенси азгын-
лыктан тыелыгыз. Үзегезне шушы эшләрдән сакласагыз,
бик яхшы булыр.

Сәламәт булыгыз!»

[30] Шулай итеп, җибәрелгән туганнар Антиухеягә килделәр
һәм, бердәмлекне җыеп, хатны тапшырдылар. [31] Хатны укыгач,
барысы да бу юанычлы хәбәргә куандылар. [32] Яһүд һәм Силас,
үзләре пәйгамбәр буларак, бик күп сүзләр әйтеп, туганнарны
рухландырдылар һәм ныгыттылар. [33] Яһүд белән Силас Антиу-
хеядә күпмедер вакыт булганнан соң, туганнар, иминлек теләп,
аларны Иерусалимга, үзләрен җибәргән кешеләр янына озатты-
лар. [[34] Әмма Силас Антиухеядә калырга булды.]* [35] Паул белән
Барнаб исә, Антиухеядә калдылар. Алар күп кешеләр белән бер-
гә, Раббы турындагы хәбәрне өйрәттеләр һәм вәгазьләделәр.

Паул белән Барнабның юллары аерыла

[36] Берникадәр вакыт үткәннән соң Паул Барнабка үзләре
Раббы сүзен вәгазьләп йөргән барлык шәһәрләрдәге туганнар
янына барып, аларның хәлләрен белергә тәкъдим итте. [37] Бар-
наб Марк исемле Яхъяны да үзләре белән алырга теләде. [38] Әмма
Яхъя, тапшырылган эшне тәгәлләмичә, Памфулиядә үзләреннән
аерылып калганга күрә, Паул аны алырга теләмәде. [39] Паул белән
Барнаб арасында җитди каршылык туды һәм алар икесе ике якка
китәргә булдылар: Барнаб, Маркны алып, су юлы белән Кипрга
китте. [40] Ә Паул үзенә Силасны сайлап алды һәм, туганнар аны
Раббы мәрхәмәтенә тапшырганнан соң, ул юлга чыкты, [41] бер-
дәмлекләрне ныгытып, Сурия һәм Киликия өлкәләре аша үтте.

Тимуте Паулны озатып бара

16 [1] Шуннан соң Паул Дербигә, ә аннары Лустрага килде.
Анда Тимуте атлы бер шәкерт бар иде. Аның анасы
яһүд, ул да улы кебек үк Гайсәгә иман итүче, ә атасы
грек иде. [2] Лустрадагы һәм Икуниундагы туганнар Тимуте ту-
рында яхшы сүзләр генә сөйләделәр. [3] Паул аның үзе белән юл-
га чыгуын теләде һәм шуңа күрә аны сөннәткә утыртты. Ул бу
эшне шунда яшәүче яһүдләр хакына эшләде, чөнки барысы да
атасының грек икәнен беләләр иде. [4] Шәһәрләр аша үткәндә

---

* 15:34 Берничә кульязмада бу җөмлә юк.

алар иман итүчеләргә Иерусалимдагы рәсүлләр һәм өлкәннәр тарафыннан чыгарылган карарларны тапшырдылар һәм аларны үтәргә үгетләделәр.
[5] Бердәмлекләр иманда ныгыды һәм көннән-көн иман итүчеләрнең саны арта барды.

Паул Македуния өлкәсенә чакырыла

[6] Паул һәм аның белән булган кешеләр Фругия һәм Гәләтия
аша киттеләр, чөнки Изге Рух аларга Асия өлкәсендә вәгазь
сөйләтмәде. [7] Мусия төбәгенә килгәч, алар Битуния төбәгенә
барырга булдылар, әмма Гайсәнең Рухы аларны җибәрмәде,
[8] һәм алар Мусиядән Троас шәһәренә килделәр.
[9] Төнлә Паул шундый бер илаһи күренеш күрде: македунияле
берәү, Паулның Македуниягә килүе һәм аларга ярдәм итүе турында ялварып, аның каршында басып тора. [10] Шушы илаһи
күренештән соң, Аллаһы безне анда Яхшы хәбәрне сөйләргә
чакыра, дигән нәтиҗәгә килеп, шундук Македуниягә китәргә
булдык.

Лудиянең Аллаһыга иман китерүе

[11] Троастан су юлы белән китеп, без туп-туры Самутрәки ут-
равына, ә икенче көнне Нейаполис шәһәренә килдек. [12] Анна-
ры Македуниянең беренче өлешендәге Рим хакимлеге астында
булган Филиппуй шәһәренә* юл тоттык. Без бу шәһәрдә бер-
ничә көн булдык. [13] Шимбә көнне, шәһәрдән чыгып, елга буе-
на киттек, чөнки дога кылу урынын шунда дип уйладык. Елга
буенда без җыелган хатын-кызлар белән сөйләшеп утырдык.
[14] Анда Түәтәйрә шәһәрендә куе кызыл төстәге кыйммәтле ту-
кымалар сатучы, Аллаһыны хөрмәт итә торган Лудия исемле
бер хатын бар иде. Паул сөйләгән сүзләргә Раббы аның йөрәген
ачты. [15] Үзе һәм өендәгеләре чумдырылганнан соң, ул безгә:
– Мине Раббыга иман итүче дип санасагыз, өемә керегез һәм кунак булыгыз, – диде.
Ул безне күндерде.

Филиппуйда төрмәдә

[16] Бер көнне гыйбадәтханәгә барганда безгә күрәзәче рухлы бер
хезмәтче кыз очрады. Ул, күрәзәлек итеп, үзенең хуҗаларына

---

* 16:12 *Рим хакимлеге астында булган шәһәр* – грек телендә «Рим колониясе» дигән сүзләр белән бирелгән. Филиппуй шәһәренең Рим императорыннан кабул итеп алынган үзидарә хокуклары булган, шәһәр Рим кануннары буенча яшәгән. Шундый колониягә күп римлылар күчеп килә торган булганнар.

күп табыш китерә икән. [17] Кыз, Паул артыннан һәм безнең
арттан:

– Бу кешеләр – Аллаһы Тәгалә коллары, алар сезгә котылу юлын күрсәтәләр, – дип кычкырып барды.

[18] Ул берничә көн шулай эшләде. Паулның ачуы килде һәм ул, борылып, рухка:

– Гайсә Мәсих вәкаләте белән сиңа аның эченнән чыгарга боерам, – диде.

Һәм рух шундук чыкты. [19] Кызның хуҗалары, табыш алуга
өметнең юкка чыгуын күреп, Паул белән Силасны тотып алды-
лар һәм мәйданга – шәһәр башлыклары янына өстерәп алып
киттеләр. [20-21] Аларны идарәчеләр янына китерделәр һәм:

– Бу кешеләр – яһүдләр. Алар безгә, римлыларга, кабул итәргә дә, башкарырга да ярамаган йолаларны вәгазьләп, шәһәрдә тынычсызлык тудыралар, – диделәр.

[22] Халык та аларга каршы чыккан кешеләргә кушылды. Шә-
һәр идарәчеләре, аларның киемнәрен йолкып салдырдылар
һәм таяк белән кыйнарга боердылар. [23] Нык кына кыйнаганнан
соң, аларны зинданга ташладылар һәм зиндан каравылчысына
тоткыннарны бик нык итеп сакларга боердылар. [24] Шундый
әмер алгач, каравылчы аларны зинданның эчке бүлмәсенә яп-
ты һәм аякларын агач богауларга беркетеп куйды.

[25] Төн уртасындарак Паул белән Силас дога кылдылар, Алла-
һыны мактап мәдхияләр җырладылар, ә тоткыннар аларны
тыңлап утырдылар. [26] Кинәт бик нык итеп җир тетрәде, хәтта
зинданның нигезе селкенеп куйды. Шундук барлык ишекләр
ачылды, барысының да аякларыннан богаулары төшеп китте.
[27] Зиндан каравылчысы йокысыннан уянды һәм ишекләрнең
ачык булуын күреп, тоткыннар качкандыр, дип уйлады һәм,
кылычын чыгарып, үзен-үзе үтерергә теләде. [28] Әмма Паул:

– Үзеңә һичбер явызлык эшләмә, чөнки без барыбыз да монда, – дип кычкырды.

[29] Каравылчы ут сорап алды да бүлмә эченә йөгереп керде
һәм, калтыранып, Паул белән Силас алдына егылды. [30] Ул алар-
ны тышкы якка алып чыкты.

– Әфәнделәрем! Котылу өчен миңа нәрсә эшләргә кирәк? – дип сорады ул алардан.

[31] – Раббы Гайсә Мәсихкә иман китер. Шулай эшләсәң үзең дә котылырсың, бөтен өең дә котылыр.

[32] Аңа һәм өендә булганнарның барысына Раббы хакындагы
сүзне вәгазьләделәр. [33] Ул шул ук сәгатьтә, төнлә белән, алар-
ның җәрәхәтләрен юды. Шундук ул үзе һәм өендәгеләр бары-
сы да чумдырылу йоласын үттеләр. [34] Үзенең өенә алып килеп,

аларга табын тәкъдим итте һәм Аллаһыга иман китергәне өчен бөтен йорты белән куанды.

[35] Көн тугач, шәһәр идарәчеләре, ярдәмчеләр артыннан, аларны азат итәргә, дигән хәбәр җибәрделәр. [36] Зиндан каравылчысы бу турыда Паулга әйтте:

– Шәһәр идарәчеләре сезне азат итәргә дигән хәбәр җибәргәннәр. Барыгыз, иминлек сезгә, – диде.

[37] Әмма Паул:

– Безне, Рим гражданнарын, халык алдында хөкемсез кыйнадылар һәм зинданга яптылар, ә хәзер яшерен рәвештә чыгарырга телиләрме? Юк! Килсеннәр дә үзләре безне чыгарсыннар, – диде.

[38] Ярдәмчеләр бу сүзләрне шәһәр идарәчеләренә җиткерделәр, ә идарәчеләр, аларның Рим гражданнары икәнен ишеткәч, куркып калдылар. [39] Яннарына килеп гафу үтенделәр, аларны иреккә чыгардылар һәм шәһәрдән китүләрен сорадылар.

[40] Алар исә, зинданнан чыккач, Лудиянең йортына килделәр. Анда иман итүче туганнарны очратып, аларга үгет-нәсыйхәт бирделәр һәм юлга чыктылар.

Тессалуникә шәһәрендә фетнә

17 [1] Рәсүлләр, Амфиполис һәм Апуллуния шәһәрләре аша үтеп, Тессалуникә шәһәренә килделәр. Анда яһүдләр гыйбадәтханәсе бар иде. [2] Паул, гадәттәгечә, гыйбадәтханәгә барды һәм өч шимбә рәттән яһүдләр белән Изге язмаларда язылганнар турында әңгәмә корды. [3] Аларга Мәсихнең газап чигәргә һәм үледән терелергә тиеш булганлыгын аңлатты һәм исбат итте.

– Мин сезгә Гайсә хакында вәгазь итәм һәм шушы Гайсә – Мәсих, – диде Паул.

[4] Яһүдләрнең кайберләре, шулай ук Аллаһыны хөрмәт итә торган бик күп греклар һәм күп кенә күренекле хатын-кызлар иман китерделәр һәм Паул белән Силаска кушылдылар. [5] Ләкин башка яһүдләр көнләштеләр һәм, мәйдандагы юньсез кешеләрне җыеп, шәһәрдә чуалыш чыгардылар. Паул белән Силасны халык алдына алып чыгу өчен, Ясун йортына килеп, аларны эзләделәр. [6] Рәсүлләрне тапмагач, Ясунны һәм кайбер башка иман итүче туганнарны шәһәр башлыклары янына сөйрәп алып килделәр.

– Бөтен җирдә чуалыш чыгарып тынычлыкны бозып йөрүчеләр монда да килгәннәр, [7] ә Ясун аларны үз йортына кабул иткән. Алар барысы да, кайсарның әмерләренә каршы чыгып, башка берәүне – Гайсәне патша дип исәплиләр, – дип кычкырдылар.

[8] Бу сүзләр халыкны һәм шәһәр башлыкларын борчуга салды.
[9] Ә Ясунны һәм башкаларны, иреккә чыгу өчен билгеләнгән күләмдә акча түләттергәннән соң, кайтарып җибәрделәр.

Рәсүлләр Беруя шәһәрендә

[10] Шул ук төнне туганнар Паул белән Силасны Беруя шәһәренә озаттылар. Беруягә килеп җиткәч, Паул белән Силас яһүдләр гыйбадәтханәсенә киттеләр. [11] Мондагы кешеләр, тессалуникәлеләргә караганда киңрәк карашлы иделәр. Алар сүзне бик теләп кабул иттеләр һәм һәр көн, Паул сөйләгән сүзләрнең дөреслеген тикшерү өчен, Изге язманы өйрәнделәр. [12] Күп кенә яһүдләр иман китерде, шулай ук мөхтәрәм грек хатыннары һәм ирләре арасында да иман китерүчеләр аз булмады.

[13] Әмма Паулның Беруядә дә Аллаһы сүзен вәгазьләве турында белеп алгач, Тессалуникәдә яшәүче яһүдләр монда да килделәр һәм, коткы салып, халыкны котырттылар. [14] Тиз арада туганнар Паулны диңгез буена җибәрделәр, ә Силас белән Тимуте Беруядә калдылар. [15] Паулны озата баручылар аның белән Афинага чаклы килделәр һәм кире кайтып киттеләр. Паул, алар артыннан, Силаска һәм Тимутегә мөмкин кадәр тиз арада килеп җитәргә кушты.

Паул Афинада

[16] Силас белән Тимутене көткәндә, бу шәһәрдә потларның күп булуын күреп, Паулның күңеле әрнеде. [17] Ул гыйбадәтханәдә яһүдләр белән, Аллаһыны хөрмәт итүче башка кешеләр белән әңгәмә корып утырды, шулай ук һәр көн базар мәйданында очраган кешеләр белән сөйләште.

[18] Шулай бер көнне кайбер фәлсәфәчеләр – эпикүрчеләр һәм стоачылар – Паул белән бәхәскә керделәр. Ул аларга Гайсә хакында һәм үледән терелү турындагы Яхшы хәбәрне сөйләгәнгә күрә, фәлсәфәчеләрнең кайберләре:

– Бу тел бистәсе нәрсә әйтергә тели? – диделәр, ә икенчеләре:

– Ул чит илаһлар турында вәгазь итә булса кирәк, – диделәр.

[19] Алар, Паулны тотып, Арейпәгкә* алып килделәр.

– Син вәгазьли торган бу яңа тәгълимат турында күбрәк белергә телибез. [20] Үзең безгә сөйләгән сәер сүзләрнең мәгънәсенә төшендер, – диделәр алар.

---

* 17:19 *Арейпәг* – Афина шәһәре урнашкан калкулыкларның берсендә – Арейпәг калкулыгында җыела торган хөкем итү шурасын шулай дип атаганнар.

[21] Нинди дә булса яңа фикерләр турында сөйләү яки тыңлау –
афиналыларның һәм анда яшәүче чит ил кешеләренең иң ярат-
кан шөгыльләре иде.
[22] Паул Арейпәг киңәшмәсе алдына басты.
– Афиналылар! Сезнең бөтен яклап аеруча диндар икәнегезне
күреп торам, – диде ул. – [23] Чөнки сезнең изге әйберләрегезне
карап йөргәндә мин «Билгесез илаһка» дип язылган корбан ки-
терү урынын да күрдем. Мин сезгә үзегез табына торган шул
билгесез Аллаһы турында вәгазь итәм.
[24] Дөньяны һәм аның эчендәге һәммә нәрсәне бар иткән
Аллаһы – Ул күкләрнең һәм җирнең Раббысы. Ул кеше кулы
белән төзелгән изге йортларда яшәми [25] һәм Ул кешеләрнең
Аңа хезмәт итүләренә мохтаҗ түгел. Ул Үзе һәркемгә тормыш,
сулыш һәм барлык нәрсәне бирә. [26] Бөтен җир йөзендә яшә-
сеннәр дип, Ул бер кешедән барлык халыкларны бар итте, ва-
кытларны һәм яшәү урыннарының чикләрен билгеләде. [27] Ул
моны кешеләр Аллаһыны эзләсеннәр өчен, Аны капшанып
эзләп тапмасలармы икән, дип эшләде. Ул бит безнең һәрбере-
бездән ерак түгел. [28] Сезнең кайбер шагыйрьләрегез: «Без дә
Аның нәселеннән», – дип әйткән кебек «без Аңарда яшибез,
хәрәкәт итәбез һәм көн күрәбез». [29] Шуңа күрә без, Аллаһы нә-
селеннән буларак, илаһилык ул кеше кулларының осталыгы
һәм хыялы белән сурәт рәвеше алган алтынга, көмешкә яки
ташка охшаш, дип уйларга тиеш түгелбез. [30] Шулай итеп, ха-
кыйкатьне белмичә яшәгән заманнарны Аллаһы гаеп итмәде,
ләкин хәзер Ул бөтен җирдәге барлык кешеләргә тәүбә итәргә
әмер бирә. [31] Чөнки Аллаһы галәмне гадел хөкем итү көнен
билгеләде. Ул Үзе билгеләгән Зат аша хөкем итәр. Ул Затны
үледән терелтеп, Аллаһы моны һәркемгә исбат итте.
[32] Үлеләрнең терелүе хакында ишеткәч, кайберәүләр көлде-
ләр, ә икенчеләре:
– Бу хакта сине башка бер вакытта тыңларбыз, – диделәр.
[33] Шуннан соң Паул Арейпәгтән чыкты. [34] Кайбер кешеләр,
ул сөйләгәннәргә ышанып, иман китерделәр. Алар арасында
Арейпәг әгъзасы Диунуси, Дамар атлы бер хатын һәм тагын
башкалар да бар иде.

Паул Көринт шәһәрендә

18 [1] Шуннан соң Паул Афинадан китте һәм Көринт шәһә-
ренә килде. [2] Ул анда Әкүл атлы бер яһүдне һәм аның
Прискиллә исемле хатынын очратты. Кләуди кайсар
барлык яһүдләргә Римнан китәргә әмер биргәнгә күрә чыгы-
шы белән Понт шәһәреннән булган Әкүл күптән түгел хатыны

белән Италиядән килгән иде. Паул алар янына барды. [3] Һөнәр-
ләре бер үк булганлыктан Паул алар янында калды һәм алар бе-
лән бергә эшләде. Аларның кәсебе чатыр кору иде. [4] Һәр шимбә
көнне ул гыйбадәтханәдә, яһүдләрне һәм грекларны инанды-
рырга тырышып, алар белән сөйләшеп утырды. [5] Силас белән
Тимуте Македуниядән килгәч, Паул бөтен вакытын, Гайсәнең
Мәсих икәнлеге хакында шаһитлек биреп, яһүдләргә вәгазь
сөйләүгә багышлады. [6] Әмма яһүдләр аңа каршы чыгып, яман
телләнә башлагач, ул, киемендәге тузанны кагып, аларга:

– Үз каныгызга үзегез гаепле булырсыз. Минем өстән җавап-
лылык алына. Мин башка халыклар янына вәгазь сөйләргә
китәм, – диде.

[7] Ул, гыйбадәтханәдән чыгып, якында гына яшәүче, Аллаһы-
ны хөрмәт итә торган Тити Юсты атлы кешенең йортына кер-
де. [8] Гыйбадәтханә башлыгы Криспи исә үзенең бөтен гаиләсе
белән Раббыга иман китерде. Паулның сөйләгәнен ишеткән
күп кенә көринтлеләр иман китерделәр һәм суга чумдырылу
йоласын үттеләр.

[9] Бервакыт төнлә белән Паул илаһи күренеш күрде. Күре-
нештә Раббы аңа:

– Курыкма! Сөйләвеңне дәвам ит һәм туктама. [10] Чөнки Мин
синең белән, һәм беркем дә һөҗүм итеп сиңа зыян китермәячәк.
Бу шәһәрдә Минем күпсанлы халкым бар, – диде.

[11] Паул, иман итүчеләрне Аллаһы сүзенә өйрәтеп, Көринттә
ел ярым яшәде.

[12] Ахаядә Гәллиун өлкә башлыгы булган вакытта яһүдләр,
берләшеп, Паулга һөҗүм иттеләр һәм аны, тотып, хөкем урыны
алдына алып килделәр.

[13] – Ул кешеләрне канунга каршы рәвештә Аллаһыга табы-
нырга өйрәтә, – диделәр.

[14] Паул сүзен башларга гына теләгән иде, Гәллиун яһүдләргә:

– Яһүдләр! Әгәр нинди дә булса явыз эш яки җинаять кылын-
ган булса, сезне тыңлау өчен сәбәп булыр иде. [15] Әмма сүзләр,
исемнәр һәм сезнең кануныгыз хакында сүз барганга күрә, бу
мәсьәләне үзегез хәл итегез. Мин мондый эшләрне хөкем итәргә
теләмим, – диде [16] һәм аларны хөкем урыныннан куып чыгарды.

[17] Хөкем урыны каршында анда булган кешеләр гыйбадәтха-
нә башлыгы Состенисне тотып кыйнадылар. Ә Гәллиунның
моңа исе дә китмәде.

Паулның Антиухеягә кайтуы

[18] Паул, тагын шактый гына көннәр Көринттә булганнан
соң, туганнар белән хушлашып, су юлы белән Суриягә китте.

Прискиллә һәм Әкүл дә аның белән киттеләр. Юлга чыгар ал-
дыннан, нәзер биргәнгә күрә, Паул Кенхерәйдә чәчен алдырды.
[19] Эфескә килеп җиткәч, юлдашларыннан аерылып, Паул
гыйбадәтханәгә китте һәм яһүдләр белән сөйләшеп утырды.
[20] Алар аңардан үзләре янында күбрәк вакытка калуын сорады-
лар, ләкин ул риза булмады. [21] Туганнар белән саубуллашып:
– Аллаһы теләсә, тагын килермен, – диде Паул.
Шуннан соң ул су юлы белән Эфестән китте. [22] Кайсариягә
килеп җиткәч, корабтан төшеп Иерусалимга килде, андагы бер-
дәмлекне сәламләде һәм Антиухеягә китте. [23] Анда бераз вакыт
торганнан соң, Паул юлга чыкты. Барлык шәкертләрне иманда
ныгытып, Гәләтия һәм Фругия аша үтте.

Апуллус Эфестә вәгазь сөйли

[24] Эфескә чыгышы белән Искәндәриядән булган Апуллус
атлы бер яһүд килде. Ул телгә оста, Язманы белә [25] һәм Раббы
юлына өйрәтелгән иде. Яхъя кылдырган чумдыру йоласы ту-
рында гына белсә дә, зур рухлану белән Раббы хакында дөрес
итеп сөйләде һәм өйрәтте. [26] Ул гыйбадәтханәдә бик кыю сөй-
ләде. Прискиллә белән Әкүл, Апуллусның сөйләгәннәрен
ишетеп, аны үзләре янына чакырып алдылар һәм Аллаһы юлы
турында тулырак аңлаттылар. [27] Ул Ахаягә китәргә ният белдер-
гәч, туганнар аны дәртләндерделәр һәм андагы шәкертләргә
Апуллусны кабул итүләрен сорап хат яздылар. Апуллус анда
килгәч, Аллаһы мәрхәмәте аркылы иман итүчеләргә күп ярдәм
күрсәтте. [28] Чөнки ул, Изге язмада язылганнар белән, Гайсә-
нең Мәсих икәнлеген исбатлап, бөтен халык алдында яһүд-
ләр сөйләгән сүзләрнең дөрес түгеллеген ышандырырлык итеп
күрсәтеп бирде.

Паул Эфестә

19 [1] Апуллус Көринттә вакытта, илнең югарыдагы өлеш-
ләре аша үтеп, Паул Эфескә килде. Анда берничә шә-
кертне очратты.
[2] – Сез иман китергәндә Изге Рухны кабул иттегезме? – дип
сорады ул алардан.
– Изге Рух хакында безнең ишеткәнебез дә юк, – диделәр
аңа.
[3] – Сез нинди чумдырылу үттегез соң?
– Яхъя кылган чумдырылуны, – дип җавап бирделәр шәкерт-
ләр. [4] – Яхъя кылган чумдырылу гөнаһларыннан тәүбә итүче
кешеләр өчен булды. Яхъя кешеләрне үзеннән соң Килүчегә,
ягъни Гайсәгә иман китерергә өндәде, – диде аларга Паул.

[5] Моны ишеткәч, алар Гайсә Раббы исеменә суга чумдырылдылар. [6] Паул алар өстенә кулларын куйгач, шәкертләргә Изге Рух иңде һәм алар таныш булмаган телләрдә сөйли һәм Аллаһы әйткән сүзләрне игълан итә башладылар. [7] Анда уникеләп шәкерт бар иде.

[8] Паул өч ай буе гыйбадәтханәгә йөреп, тәвәккәллек белән вәгазьләде, әңгәмәләр корып, кешеләрне Аллаһы Патшалыгы турындагы хакыйкатькә инандырырга тырышты. [9] Әмма кайберәүләр, усалланып һәм иман китерергә теләмичә, җыелган халык алдында Раббының юлын яманладылар. Шуңа күрә Паул алардан китте. Шәкертләрне аерып алып, Туран атлы берәүнең дәресләр уза торган бер зур бүлмәсендә һәр көн әңгәмәләр корып утырды.

[10] Ике ел буе шулай дәвам итте. Шунлыктан Асия өлкәсендә яшәүчеләрнең һәммәсе – яһүдләр дә, яһүд булмаганнар да – Раббы турындагы хәбәрне ишеттеләр.

Ә сез кем?

[11] Аллаһы исә Паулның куллары белән искитәрлек кодрәтле эшләр кылды. [12] Паул тиеп алган кулъяулыкларны, билбауларны алып китеп авырулар өстенә салдылар һәм шуннан соң авырулар савыкты, алардан явыз рухлар чыкты. [13] Кайбер ырымчы илгизәр яһүдләр дә, җенлеләрдән явыз рухларны куып чыгарырга теләп:

– Мин сезгә Паул вәгазь иткән Гайсә вәкаләте белән боерык бирәм, – дип, Гайсә Раббы исемен кулланырга тырыштылар.

[14] Яһүд кешесе Эскевә атлы бер баш руханиның җиде улы да шулай эшләде. [15] Әмма явыз рух:

– Гайсәне беләм, Паул да миңа таныш, ә сез кемнәр? – дип җавап бирде.

[16] Явыз рухлы кеше аларга ташланды һәм аларны шундый итеп кыйнады, тегеләр ул йорттан киемнәре ертылган һәм яраланган хәлдә чыгып качтылар. [17] Бу вакыйга Эфестә яшәүче барлык яһүдләргә һәм башка халык кешеләренә мәгълүм булды. Бар кешеләр куркуга төште, һәм Гайсә Раббының исеме тагын да күбрәк ихтирам ителә башлады. [18] Күп кенә иман китергән кешеләр үзләре кылган начар эшләрне икърар итте. [19] Ә сихерчелек белән шөгыльләнүчеләрнең күбесе бар кеше алдында үзләренең китапларын җыеп яндырды. Яндырылган китапларның бәясен санадылар: бөтенесе илле мең көмеш тәңкә чыкты.

[20] Раббы турындагы хәбәр менә шундый көч белән таралды һәм ныгыды.

Эфестә чуалыш

21 Шушы вакыйгалардан соң Паул Македуния һәм Ахая жир-
ләре аша Иерусалимга барырга булды.

– Иерусалимнан соң мин Римда булырга тиешмен, – диде
Паул.

22 Ярдәмчеләренең икесен, Тимуте белән Эрастыны, Маке-
дуниягә җибәреп, үзе бераз вакытка Асия өлкәсендә калды.
23 Шул көннәрдә Раббы юлына каршы зур фетнә булды. 24 Грек-
лар алиһәсе Артемида гыйбадәтханәсенең көмештән сурәтен
ясаучы, шушы эш белән һөнәрчеләргә шактый күп табыш
алырга ярдәм итүче Димитер атлы көмешче 25 көмешчеләрне
һәм башка шундый һөнәрчеләрне җыйды.

– Дуслар! Сез беләсез, безнең мул тормышыбыз шушы кә-
сепкә бәйләнгән, – диде ул. – 26 Хәлбуки, сез күрәсез һәм ише-
тәсез, шушы Паул, кеше кулы белән ясалган нәрсәләр илаһлар
түгел, дип сөйләп, Эфестә генә түгел, ә бөтен Асия өлкәсендә
диярлек күп кешеләрне инандырды һәм юлдан яздырды. 27 Мо-
ның куркынычы безнең кәсепнең яманаты чыгу белән генә
тәмамланмый. Бөек алиһә Артемида гыйбадәтханәсенең дә
әһәмияте бетәр, бөтен Асия өлкәсе һәм бөтен дөнья табына
торган алиһә үзенең бөеклегеннән мәхрүм ителер.

28 Шушы сүзләрне ишеткәннән соң һөнәрчеләрнең ачуы ка-
барды:

– Эфеслеләрнең Артемидасы бөек! – дип кычкыра башла-
дылар алар.

29 Бөтен шәһәрдә буталыш башланды. Паулның юлдашла-
рын – македунияле Гәйне һәм Аристархны тотып алып, ба-
рысы бергә тамаша урынына омтылдылар. 30 Паул халыкка мө-
рәҗәгать итәргә теләде, ләкин шәкертләр аны җибәрмәделәр.
31 Шулай ук Паулның дуслары булган Асия өлкәсенең кайбер
башлыклары да, кешеләр артыннан хәбәр җибәреп, аның тама-
ша урынында күренмәвен үтенделәр.

32 Халык җыелган урында берәүләр бер нәрсә, икенчеләр
башка нәрсә кычкырды. Җыелышта тәртипсезлек хөкем сөрде,
андагыларның күбесе ни өчен җыелганнарын да белмиләр иде.
33 Кайберәүләр Искәндәр исемле бер кешене гаепле дип уйла-
дылар, чөнки яһүдләр аны халык алдына чыгарга мәҗбүр ит-
теләр. Искәндәр, халыкка сөйләргә теләп, кулы белән ишарә
ясады. 34 Аның яһүд икәнлеген белеп алгач, һәммәсе бер та-
выштан:

– Эфеслеләрнең Артемидасы бөек! – дип кычкыра башла-
дылар.

Алар шулай дип ике сәгать буе диярлек кычкырдылар. 35 Ни-
һаять, шәһәр сәркатибе, халыкны тынычландырып:
– Эфеслеләр! Эфес шәһәренең бөек алиһә Артемиданы һәм
күктән төшкән изге ташны саклаучы шәһәр икәнен кем генә
белми? – диде. 36 – Моның шулай икәнлеге бәхәссез икән, ул
чакта сез тыныч булырга һәм уйламыйча эш итмәскә тиешсез.
37 Сез тотып китергән бу кешеләр Артемида гыйбадәтханәсен
дә таламаган, сезнең алиһәгезне дә хурламаган. 38 Димитернең
һәм аның белән булган башка һөнәрчеләрнең кемгә дә булса
дәгъвасы бар икән, моның өчен мәхкәмәләр һәм өлкә баш-
лыклары бар. Шунда барып, бер-берсенә шикаять* итсеннәр.
39 Әгәр тагын сорауларыгыз бар икән, сез аларны халык җыелы-
шында күтәрә аласыз. 40 Без хәзер бүгенге вакыйга өчен фетнә
куптаруда гаепләнү куркынычы астында торабыз. Ә бит мон-
дый җыенны акларлык һичбер дәлилебез юк.
Шундый сүзләр әйтеп шәһәр сәркатибе җыелышны таратты.

Паулның Македуниягә һәм Грециягә сәфәре

20 1 Фетнә тукталганнан соң Паул шәкертләрне үзе яны-
на чакырып алды, аларның күңелләрен күтәрде һәм,
алар белән саубуллашып, Македуния өлкәсенә китте.
2 Авыллар, шәһәрләр аша үткәндә, иман итүчеләрне дәртлән-
дереп, күп нәсыйхәт бирде. Паул Грециядә тукталды. 3 Ул анда
өч ай булды. Су юлы белән Сириягә китәргә дип торганда,
яһүдләр аңа һөҗүм итәргә сүз куештылар. Шуңа күрә ул, Ма-
кедуния аша кайтырга, дигән фикергә килде. 4 Аны Пур улы
беруяле Сопатыр, тессалуникәлеләрдән Аристарх һәм Сикүн-
ди, дербиле Гәй, шулай ук Тимуте һәм асиялеләр Тухик бе-
лән Трофим озата бардылар. 5 Алар, алдан китеп, безне Троас
шәһәрендә көтеп тордылар. 6 Ә без Төче күмәч бәйрәменнән
соң Филиппуйдан су юлы белән киттек һәм, биш көн дигән-
дә, алар янына Троаска килеп җиттек. Без анда җиде көн
булдык.

Паул үлгән егетне терелтә

7 Атнаның беренче көнендә икмәк сындырып ашау өчен бер-
гә җыелдык. Паул иман итүчеләр белән әңгәмә корып утырды
һәм, икенче көнне китәргә ниятләгәнгә күрә, әңгәмәне төн
уртасына кадәр дәвам итте. 8 Без җыелган өске каттагы бүлмәдә
күп яктырткычлар яна иде. 9 Паул сөйләгән вакытта, тәрәзә тө-
бендә утырган Әүтух исемле бер яшь егетне йокы басты һәм ул,

---

* 19:38 *Шикаять* – кешенең гаебен күрсәткән сүз яки әләк.

йоклап китеп, өченче каттан егылып төште. Аны күтәрделәр, ул үле иде.

[10] Паул урамга чыкты, егетнең өстенә иелеп аны кочаклады һәм:

– Борчылмагыз, ул исән, – диде.

[11] Паул янә бүлмәгә менеп, икмәк сындырып ашады, аннары тагын бик озак, таң атканга кадәр, шәкертләр белән сөйләшеп утырды һәм иртә таңнан юлга чыкты.

[12] Теге яшь егетне өенә алып киткәндә ул тере иде. Бу хәлгә бар кешеләр бик куанды.

Троастан Милиткә

[13] Без корабка утырып Ассус шәһәренә таба юл алдык. Паул
коры җирдән барырга һәм шул шәһәрдә безгә кушылырга
булды. [14] Ассус шәһәрендә очрашканнан соң, Паулны алып,
Митулини шәһәренә килдек. [15] Митулинидән киткәннең икен-
че көнендә Хиос утравы каршында тукталдык, ә иртәгесен Сам
утравында идек һәм тагын бер көннән Милит шәһәренә килеп
җиттек. [16] Паул, Асия өлкәсендә тоткарланмас өчен, Эфесне
читләтеп үтәргә булды. Чөнки ул, мөмкинлек булса, Илленче
көн бәйрәме җиткәнче Иерусалимда булырга ашыга иде. [17] Ул,
Милиттән Эфескә кешеләр җибәреп, бердәмлектәге өлкәннәр-
не чакыртты. [18] Алар килеп җиткәч:

– Асия өлкәсендә сезнең белән беренче көннән үк ничек
яшәгәнемне үзегез беләсез, – диде ул аларга. [19] – Зур күндәмлек
һәм күп күз яшьләре белән, яһүдләрнең явыз ниятләре арка-
сында килгән сынаулар эчендә Раббыга хезмәт иттем. [20] Сезгә
файдалы булырлык бернәрсәне дә бәян итмичә калдырмадым,
сезне халык алдында да, өйдән-өйгә йөреп тә өйрәттем. [21] Тәү-
бә итеп Аллаһыга таба борылуның һәм Раббыбыз Гайсәгә иман
китерүнең кирәклеге турында яһүдләргә дә, яһүд булмаганнарга
да җитди рәвештә игълан иттем.

[22] Ә хәзер, Рухның ихтыярына буйсынып, Иерусалимга ба-
рам. Мине анда нәрсә көтә? Мин белмим. [23] Мин фәкать шуны
беләм: барлык шәһәрләрдә мине богаулар һәм хәсрәт көтә. Из-
ге Рух шулай ди. [24] Ләкин минем өчен үз тормышымның кадере
юк, тик хезмәтемне һәм Гайсә Раббыдан кабул итеп алган эш-
не – Аллаһының мәрхәмәте турындагы Яхшы хәбәрне вәгазь
итү вазифасын тәгәлләргә телим. [25] Хәзер Мин беләм: минем,
сезнең арагызда йөреп, Аллаһы Патшалыгын вәгазьләвемне
ишеткән һәммәгез мине бүтән күрмәячәксез. [26] Шуңа күрә мин
бүген сезгә әйтәм: әгәр берәрегез һәлак булса, сезнең каныгыз-
да минем гаеп юк. [27] Чөнки мин сезгә Аллаһының ихтыярын
тулысы белән бәян иттем.

28 Шулай итеп, үзегез турында һәм Изге Рух сезне көтүчеләр
итеп куйган көтү турында кайгыртыгыз. Үз Улының каны аша
Аллаһы Үзенеке иткән бердәмлеккә көтүчеләр булыгыз. 29 Мин
киткәннән соң, сезнең яныгызга рәхимсез, көтүгә карата аяусыз
бүреләрнең киләчәген мин беләм. 30 Иман итүчеләрне үзләренә
ияртү өчен сезнең арагыздан да ялган сөйләүчеләр чыгачак.
31 Шуңа күрә сак булыгыз, өч ел буе сезнең һәрберегезгә күз
яшьләре белән көне-төне нәсыйхәт бирүемне хәтерегездән чы-
гармагыз. 32 Хәзер сезне Аллаһы кулына һәм Аның мәрхәмәте
турындагы сүзгә тапшырам. Ул сүз сезне тагын да ныгытырга
һәм барлык изге ителгәннәр арасында сезгә мирас бирергә
сәләтле.

33 Мин һичкемнең алтын-көмешен дә, киемен дә теләмәдем.
34 Үзегез беләсез, минем ихтыяҗларымны һәм минем белән
булганнарның хаҗәтләрен менә шушы кулларым канәгать-
ләндерде. 35 Раббы Гайсәнең: «Алуга караганда бирүдә бәхет
күбрәк», – дигән сүзләрен истә тотып, тырышлык куеп, хәл-
сезләргә ярдәм итәргә кирәк. Шулай эшләргә кирәклекне мин
һәр эштә күрсәттем.

36 Сөйләп бетергәч, Паул, тезләнеп, алар белән бергә дога
кылды. 37 Һәммәсе елады, Паулны кочаклап үптеләр. 38 Бигрәк
тә «Мине бүтән күрмәячәксез инде» дигән сүзләренә кайгыр-
дылар. Аннары аны корабка чаклы озата бардылар.

Паул Иерусалимда

21 1 Без, алар белән саубуллашып, юлга чыктык һәм
туп-туры Кос утравындагы шәһәргә килдек, икенче
көнне Родоста, аннары Патара утравында булдык.
2 Анда, Фойникә өлкәсенә китүче кораб табып, аңа утырдык
һәм кузгалып киттек. 3 Кипр утравын көньягыннан урап үтеп,
Сурия өлкәсенә таба йөздек. Турда тукталыш ясадык, чөнки
анда корабтан йөк бушатылырга тиеш иде.

4 Шәкертләрне эзләп таптык һәм алар янында җиде көн
булдык. Алар, Рухның күрсәтүеннән чыгып, Паулны Иеруса-
лимга бармаска кисәттеләр. 5 Китер вакыт җиткәч юлга чык-
тык. Барлык иман итүчеләр, хатыннары һәм балалары белән,
безне шәһәр читенә кадәр озата бардылар, ә яр буена килеп
җиткәч, бөтенебез бергә тезләнеп дога кылдык. 6 Саубуллаш-
каннан соң, без корабка утырдык, ә алар өйләренә кайтып
киттеләр.

7 Без исә, юлыбызны дәвам итеп, Пытулемаис шәһәренә
килеп төштек. Анда туганнар янына барып, алар белән бер көн
булдык. 8 Ә икенче көнне Паул һәм без Кайсариягә килдек һәм

Иерусалимда сайланган җиде ярдәмченең* берсе булган, Яхшы
хәбәрне таратучы Филипнең өендә тукталдык. 9 Аның Аллаһы
әйткән сүзләрне игълан итә торган пәйгамбәр кызлары – кияүгә
чыкмаган дүрт кызы бар иде.

10 Без килеп берничә көн үткәч, Яһүдиядән Һагәб атлы бер
пәйгамбәр килде. 11 Ул, безнең янга килеп, Паулның билбавын
алды һәм үзенең кул-аякларын бәйләде.

– Изге Рух әйтә: Иерусалимдагы яһүдләр бу билбауның
иясен менә шулай бәйләячәкләр һәм мәҗүсиләр кулына тапшырачаклар, – диде Һагәб.

12 Моны ишеткәч, без һәм анда булган башка кешеләр аның
Иерусалимга бармавын үтендек. 13 Әмма Паул:

– Сез нәрсә эшлисез? Ник елыйсыз һәм минем йөрәгемне
телгәлисез? Мин Раббы Гайсә исеме хакына Иерусалимда тоткын булырга гына түгел, үләргә дә әзермен, – дип җавап бирде.

14 Без исә, аны күндерә алмагач, тынычландык һәм:

– Раббының ихтыяры булсын! – дидек.

15 Кайсариядә бераз вакыт булганнан соң, җыенып, Иерусалимга киттек. 16 Безнең белән бергә Кайсариядән берничә шәкерт тә барды. Алар безне кипрлы Мынасун атлы, күптән иман
итүче бер шәкерт янына, без тукталачак йортка алып килделәр.

Паул Ягъкуб янында

17 Иерусалимдагы туганнар безне шатланып кабул иттеләр.
18 Икенче көнне Паул Ягъкуб янына килде. Без дә аңа ияреп
бардык. Анда барлык өлкәннәр җыелган иде. 19 Аларны сәламләгәннән соң, үз хезмәте аркылы Аллаһының башка халыклар арасында нәрсәләр эшләгәнлеге турында Паул җентекләп
сөйләп бирде. 20 Паулны тыңлагач, андагылар Аллаһыны данладылар.

– Беләсеңме, туган, – диделәр аңа, – яһүдләр арасында инде
ничә мең иман китергән кеше бар. Алар барысы да Муса кануның бик тырышып яклаучылар. 21 Синең хакта аларга, ул башка
халыклар арасында яшәүче барлык яһүдләрне улларын сөннәткә утыртмаска һәм яһүд халкының йолаларын тотмаска өндәп,
Муса кануныннан баш тартырга өйрәтә икән, дип әйткәннәр.
22 Нәрсә эшләргә инде? Әлбәттә, халык синең килүең турында
ишетер. 23 Шуңа күрә безнең сиңа киңәш шундый: бездә нәзер
кылган дүрт кеше бар. 24 Алар белән бергә тазарыну йоласын
үтә. Чәчләрен алдыра алсыннар өчен аларның чыгымнарын үз

---

* 21:8 Бу турыда алтынчы бүлекнең беренчедән алтынчыга кадәрле аятьләрен укыгыз.

өстеңә ал. Барысы да синең хакта ишеткәннәренең дөрес түгел-
леген һәм үзеңнең дә канунга буйсынып яшәвеңне күрерләр.
25 Ә инде Гайсә Мәсихкә иман китергән башка халык кеше-
ләренә килгәндә, без аларга үзебезнең карарны әйтеп хат яз-
дык. «Потларга корбан итеп китерелгән ризыкны, канны, буып
үтерелгән хайван итен ашаудан һәм җенси азгынлыктан тыелы-
гыз», – дидек без аларга.
26 Шулай итеп, икенче көнне теге кешеләрне үзе белән алып,
Паул алар белән тазарыну йоласын үтте. Шуннан соң Аллаһы
Йортына керде. Анда ул тазарыну көннәренең кайчан тәмам
булачагы һәм кайчан аларның һәрберсе өчен корбан китерелә-
чәге хакында игълан итте.

Паул Аллаһы Йортында кулга алына

27 Җиде тазарыну көне үтте дигәндә, Асия өлкәсеннән кил-
гән берничә яһүд, Паулны Аллаһы Йортында күреп, аңа каршы
бөтен халыкны котырттылар һәм аны тотып алдылар:
28 – Исраил ирләре, ярдәм итегез! Бөтен җирдә безнең ха-
лыкка, канунга һәм бу урынга каршы өйрәтә торган кеше
шушы. Шуның өстенә, яһүд булмаганнарны Аллаһы Йорты-
на алып кереп, бу изге урынны мәсхәрә итте, – дип кычкыр-
дылар.
29 Алар аны элегрәк шәһәрдә эфесле Трофим белән бергә
күргәнгә күрә: «Паул аны Аллаһы Йортына да алып кергән», –
дип уйлыйлар иде.
30 Бөтен шәһәрдә ыгы-зыгы купты, төрле яктан халык җый-
налды. Паулны Аллаһы Йортыннан сөйрәп алып чыктылар һәм
шундук капкаларны бикләп куйдылар. 31 Алар аны үтерергә ты-
рышкан вакытта, гаскәриләр башлыгына бөтен Иерусалимда
башланган буталыш турында хәбәр иттеләр. 32 Ул шундук, гас-
кәриләр һәм йөзбашлары белән бергә, халык җыелган урынга
йөгерде. Кешеләр, башлык кешене һәм гаскәриләрне күреп,
Паулны кыйнаудан туктадылар. 33 Гаскәриләр башлыгы якын-
рак килде һәм Паулны кулга алырга, аны ике чылбыр белән
богауларга әмер бирде.
– Бу кеше кем һәм ул нәрсә эшләде? – дип сорады ул.
34 Халык арасында берәүләр бер нәрсә, икенчеләре башка
нәрсә кычкыра башлады. Гаскәриләр башлыгы, шундый шау-шу
булганга күрә эшнең нәрсәдә икәнен белә алмады һәм шунлык-
тан Паулны ныгытмага* алып барырга кушты. 35 Алар баскычка

* 21:34 *Ныгытма* – Тарихтан билгеле булганча, монда Антони ны-
гытмасы турында сүз бара.

килеп җиткәндә, халык кысрыклаганлыктан, гаскәриләргә
Паулны күтәреп барырга туры килде. 36 Халык төркеме:
– Аңа үлем! – дип кычкыра-кычкыра ияреп барды.
37 Ныгытма ишекләренә якынлашкач, Паул гаскәриләр баш-
лыгына:
– Сиңа бер нәрсә әйтергә мөмкинме? – диде.
– Син грекча беләсеңмени? – дип гаҗәпләнде теге. – 38 Ди-
мәк элегрәк фетнә күтәреп дүрт мең юлбасарны чүлгә алып
чыккан мисырлы син түгел?
39 – Мин – яһүд, Киликия өлкәсендәге шактый гына та-
нылган Тарс шәһәреннән. Синнән үтенәм, халыкка сөйләргә
рөхсәт итче, – диде аңа Паул.
40 Гаскәриләр башлыгы рөхсәт бирде. Паул, баскычта басып
торган килеш, халыкка ишарә ясады. Тирән тынлык урнашты
һәм Паул яһүд телендә сөйли башлады.

Паул үзен яклый

22 1 – Туганнар һәм аталар! Үземне яклап берничә сүз әй-
тергә рөхсәт итегез, – диде Паул.
2 Аның үзләре белән яһүд телендә сөйләшүен ишетеп,
халык тагын да ныграк тынып калды.
3 – Мин – яһүд кешесе, – диде ул. – Киликиянең Тарс шәһә-
рендә тудым, Иерусалимда тәрбияләндем. Гәмәлиилнең шә-
керте булып, аталар канунына җентекләп өйрәтелдем. Мин дә,
сезнең һәммәгез кебек үк, Аллаһыга бик нык бирелгән кеше.
4 Мин Раббының юлыннан баручыларны үтергәнчегә тикле
эзәрлекләдем, ир-атларны да, хатын-кызларны да богаулап
зинданнарга ташлаттым. 5 Моның шулай икәнен баш рухани
һәм аксакаллар киңәшмәсе раслый ала. Мин алардан Дәмә-
шекътә яшәүче яһүд туганнарга хат алып, шул юлдан баручы
дәмәшекълеләрне җәзалау өчен, аларны богаулап Иерусалимга
алып килергә дип, Дәмәшекъкә бара идем.

Паул үзенең Раббыга таба борылуы хакында сөйли

6 Дәмәшекъкә якынлашып килгәндә, көн уртасындарак,
кинәт күктән көчле яктылык төште һәм минем тирә-ягымны
яктыртты. 7 Мин җиргә егылдым һәм: «Шаул, Шаул! Нигә син
Мине эзәрлеклисең?» – дигән тавыш ишеттем. 8 Мин: «Син
кем, Әфәнде?» – дип җавап бирдем. «Мин – син эзәрлекли
торган насаралы Гайсә», – диде Ул миңа. 9 Минем белән бергә
булган кешеләр яктылыкны күрделәр, әмма миңа Сөйләүченең
тавышын ишетмәделәр. 10 Мин Аннан: «Раббы, миңа нәрсә эш-
ләргә?» – дип сорадым. «Тор да Дәмәшекъкә бар, анда сиңа

дип билгеләп куелган барлык эшләр турында әйтерләр», –
диде миңа Раббы.
[11] Көчле яктылыктан сукырайганга күрә, минем белән булган
кешеләр мине Дәмәшекъкә җитәкләп алып килделәр. [12] Дә-
мәшекътә яшәүче, барлык яһүдләр арасында мөхтәрәм, диндар
һәм канунга турылыклы Һанани исемле берәү [13] минем яныма
килде һәм миңа: «Шаул туган! Күзләрең ачылсын», – диде.
Шундук минем күзләрем ачылды һәм мин аны күрдем. [14] «Ата-
ларыбызның Аллаһысы Аның ихтыярын белергә, Хак Затны
күрергә һәм Раббының тавышын ишетергә сине алдан билге-
ләде, – диде миңа Һанани. – [15] Чөнки син барлык кешеләргә
күргәннәреңне һәм ишеткәннәреңне сөйләп, Аңа шаһит бу-
лырсың. [16] Шулай итеп, тагын нәрсә көтәргә? Тор һәм суга
чумдырылу йоласын үт, Раббыга мөрәҗәгать итеп, гөнаһларың-
ны юып төшер», – диде ул миңа.
[17] Иерусалимга кайткач, Аллаһы Йортында гыйбадәт кылган
вакытта, гадәти булмаган гыйбадәт кылу халәтенә килеп, [18] Раб-
быны күрдем. Ул миңа: «Ашык һәм тиз арада Иерусалимнан
кит, чөнки монда Минем хактагы шаһитлегеңне кабул итмәя-
чәкләр», – диде. [19] «Раббым! – дидем мин. – Гыйбадәтханәдән
гыйбадәтханәгә йөреп, Сиңа иман итүчеләрне тотып зиндан-
нарга утыртуым һәм кыйнавым хакында алар беләләр. [20] Синең
хакта шаһитлек итүче Эстефәннең каны коелган вакытта мин
анда идем. Мин аны үтерүне хупладым, үтерүчеләрнең киемнә-
рен саклап тордым», – дип җавап бирдем. [21] Раббы миңа: «Бар,
Мин сине еракка, башка халыклар янына җибәрәм», – диде.

Паул – Рим гражданы

[22] Шушы сүзләрне әйткәнче Паулны тыңладылар, ә аннары:
– Бу кешене җир йөзеннән юк итәргә! Мондый кеше яшәргә
тиеш түгел, – дип кычкыра башладылар.
[23] Алар, акыра-акыра, киемнәрен өскә күтәреп болгадылар,
һавада тузан туздырдылар*. [24] Гаскәриләр башлыгы Паулны
ныгытмага алып керергә әмер бирде. Аңа каршы шул чаклы
акыруларының сәбәбен белү өчен, аны камчылап сорау алырга
боерды. [25] Ләкин аны каешлар белән бәйләгән вакытта Паул үзе
янында торган йөзбашына:
– Рим гражданын камчыларга, җитмәсә, хөкем итмичә то-
рып, сезгә рөхсәт ителәмени? – диде.

---

* 22:23 *Һавага тузан туздыру* – яһүдләрдә каты ачулануны белдерү өчен кулланылган хәрәкәт: җирдән учлап тузан алганнар һәм һавага чәчкәннәр, киемнәрен өскә күтәреп болгаганнар.

26 Йөзбашы, моны ишеткәч, гаскәриләр башлыгына барып әйтте.

– Сез нәрсә эшлисез? Бу кеше – Рим гражданы, – диде ул аңа.

27 Шуннан соң гаскәриләр башлыгы, Паул янына килеп:

– Әйт әле миңа, син Рим гражданымы? – диде.

– Әйе, – диде Паул.

28 – Мин бу гражданлыкны күп акча түләп алдым, – дип җавап бирде гаскәриләр башлыгы.

– Ә мин шул гражданлыкта тудым, – диде Паул.

29 Аннан сорау алырга теләүчеләр шундук аның яныннан читкәрәк киттеләр, ә гаскәриләр башлыгы, Паулның Рим гражданы икәнлеген белгәч, аны бәйләгәне өчен куркуга төште.

30 Икенче көнне, яһүдләрнең Паулны нәрсә өчен гаепләүләрен төгәл белергә теләп, гаскәриләр башлыгы баш руханиларга, Югары киңәшмә әгъзаларының барысына җыелырга әмер бирде һәм, богауларын салдырып, Паулны алар алдына бастырды.

Паул Югары киңәшмә алдында

23 1 Паул, Югары киңәшмә әгъзаларына карап:
– Туганнар! – диде. – Бүгенге көнгә кадәр Аллаһы каршында саф вөҗдан белән яшәдем.

2 Иң баш рухани Һанани Паул янында торучыларга аның
авызына сугарга кушты. 3 Ә Паул аңа:

– Әй, агартылган дивар, сиңа Аллаһы сугачак! Син канун буенча хөкем итү өчен утырасың, ә үзең, канунга каршы килеп, миңа сугарга әмер бирәсең, – диде.

4 – Син Аллаһының иң баш руханиен мыскыл итәсеңме? – диделәр аның янында торучылар.

5 – Мин, туганнар, аның иң баш рухани икәнлеген белмәдем. Изге язмада: «Үз халкың белән идарә итүче турында начар сөйләмә», – дип язылган, – диде Паул.

6 Андагыларның бер өлеше саддукейлар, икенче өлеше фарисейләр икәнлеген белеп алгач, Паул, кычкырып:

– Туганнар! Минем ата-бабаларым фарисей булганнар, үзем дә мин фарисей. Мине үлеләрнең терелүе турындагы өметем өчен хөкем итәләр, – диде.

7 Ул шулай дигәннән соң фарисейләр белән саддукейлар арасында каты бәхәс башланды, һәм җыелыш икегә бүленде.
8 Чөнки саддукейлар, үледән терелү дә, фәрештәләр дә, рухлар да юк, диләр, ә фарисейләр боларның барысын да икърар итәләр. 9 Зур гауга купты, фарисейләрдән булган канунчылар бик
нык бәхәсләштеләр.

– Без бу кешедә һичбер начарлык тапмыйбыз. Бәлки аңа рух яки фәрештә нәрсәдер әйткәндер, – диделәр алар.

[10] Ызгыш көчәйгәнлектән, гаскәриләр башлыгы, Паулны өзгәләп ташлауларыннан курыкканга күрә, гаскәриләргә, аска төшеп, аны ул кешеләр арасыннан алырга һәм ныгытмага илтергә әмер бирде.

[11] Икенче төнне Паул янына Раббы килде.

– Нык бул! Иерусалимда Минем турыда ничек шаһитлек биргән булсаң, Римда да шулай шаһитлек бирергә тиешсең, – диде аңа Раббы.

Яһүдләр Паулны үтерергә теләп сүз куешалар

[12] Көн тугач, кайбер яһүдләр бергә җыелып явыз ният кордылар һәм Паулны үтергәнчегә тикле ашамаска, эчмәскә ант иттеләр. [13] Ант итүчеләрнең саны кырыктан артык иде. [14] Алар, баш руханилар һәм аксакаллар янына килеп:

– Без Паулны үтермичә торып һичнәрсә ашамаска җитди рәвештә ант иттек. [15] Ә сез хәзер, Югары киңәшмә белән берлектә, аның хакындагы эшне төгәлрәк тикшерергә телибез, дигән булып, гаскәриләр башлыгыннан аны сезнең янга чыгаруын сорагыз. Без әзер торырбыз һәм ул юлда чагында аны үтерербез, – диделәр.

[16] Паулның сеңлесенең улы, аларның явыз нияте турында ишетеп, ныгытмага килде һәм бу турыда Паулга әйтте.

[17] Паул исә, йөзбашларының берсен чакырып:

– Бу егетне гаскәриләр башлыгы янына алып бар, чөнки аның аңа әйтәсе сүзе бар, – диде.

[18] Йөзбашы егетне гаскәриләр башлыгы янына алып килде.

– Тоткын Паул бу егетне сезнең яныгызга алып килүемне сорады. Ул сезгә нәрсәдер әйтергә тели.

[19] Гаскәриләр башлыгы, егетнең кулыннан тотып, аны читкәрәк алып китте.

– Син миңа нәрсә әйтергә телисең? – дип сорады ул аннан.

[20] – Яһүдләр, Паул хакындагы эшне төгәлрәк тикшерү өчен дигән булып, иртәгә сездән Паулны Югары киңәшмә алдына китерүегезне сорарга сүз куештылар, – дип җавап бирде егет. –
[21] Ләкин сез аларны тыңламагыз, чөнки Паулны үтергәнчегә тикле ашамаска һәм эчмәскә дип ант иткән кырыктан артык кеше аны сагалап торалар. Алар инде Паулны үтерергә әзер, алар сезнең сүзегезне генә көтәләр.

[22] Шуннан соң гаскәриләр башлыгы егеткә:

– Моны миңа сөйләвең турында беркемгә дә әйтмә, – дип, аны кайтарып җибәрде.

Паул идарәче Филикескә җибәрелә

23 Шуннан соң гаскәриләр башлыгы ике йөзбашын чакырып алды.

– Ике йөз җәяүле, җитмеш атлы һәм ике йөз укчы гаскәр әзерләгез. Алар кичке сәгать тугызда Кайсариягә китсеннәр.
24 Паулны утыртып алып барырга да атлар әзер булсын. Аны идарәче Филикес янына хәвеф-хәтәрсез алып барып җиткерегез, – диде ул аларга.

25 Һәм шундый эчтәлекле хат язды:

> 26 «Кләүди Лусидән мөхтәрәм идарәче Филикескә сәлам!
>
> 27 Яһүдләр бу кешене тотып алганнар һәм үтерергә җыеналар иде. Мин, аның Рим гражданы икәнен белгәч, гаскәриләр белән барып, аны коткарып калдым.
>
> 28 Аннары, аны ни өчен гаепләүләрен белергә теләп, бу кешене яһүдләрнең Югары киңәшмәсенә алып килдем
> 29 һәм гаепләүләрнең яһүдләр канунына кагылышлы икәнлеген белдем, аны үлемгә яки богаулауга дучар итәрлек гаепләүләр булмады.
>
> 30 Бу кешегә каршы явыз ният турында ишеткәч, мин аны тиз арада Сезнең яныгызга җибәрдем, аны гаепләүчеләргә аңа каршы Сезнең алда сөйләргә әмер бирдем».

31 Шулай итеп, гаскәриләр, үзләренә бирелгән әмерне үтәп,
төнлә белән Паулны Антипатырга алып киттеләр. 32 Ә икенче
көнне, Паулны атлы гаскәриләргә тапшырып, җәяүле гаскәриләр кире ныгытмага кайттылар. 33 Кайсариягә килеп җиткәч,
гаскәриләр, идарәчегә хатны биреп, Паулны аның карамагына
тапшырдылар. 34 Идарәче хатны укып чыкты һәм Паулның кайсы өлкәдән булуын сорады. Киликиядән икәнен белгәч, 35 бу
эшне гаепләүчеләр килгәч кенә тыңлаячагын әйтте. Ә Паулны Һируд сараенда сак астында тотарга әмер бирде.

Паулга гаеп ташлау

24 1 Биш көннән баш рухани Һанани аксакаллар белән һәм канун буенча белгеч булган Тертул атлы бер кеше белән Кайсариягә килде. Алар идарәче янына Паулга гаеп ташлау өчен килделәр. 2 Паулны чакыртып китергәч, Тертул гаепләү сүзләрен башлады:

3 – Мөхтәрәм Филикес! Сезнең җитәкчелек астында озак вакыт тынычлыкта яшәвебезне һәм сез кайгыртканга күрә бу халыкның хәле яхшы якка үзгәрүен һәрвакыт һәм һәр җирдә күп рәхмәтләр белән икърар итәбез, – диде ул. – 4 Сезне озак
мәшәкатьләмәс өчен, без әйтергә теләгән берничә сүзне ачык күңел белән тыңлавыгызны үтенәм.

[5] Бөтен дөньяда яшәүче яһүдләр арасында фетнә салучы һәм
Насара мәзһәбенең* башлыгы булган бу кешене бердәмлекнең
чире дип таптык. [6] Ул хәтта Аллаһы Йортын нәҗесләргә ты-
рышты. Без аны кулга алдык [һәм үз кануныбыз буенча хөкем
итәргә теләдек. [7] Әмма гаскәриләр башлыгы Луси аны безнең
кулдан көч белән йолып алды. [8] Аны гаепләүчеләргә сезнең
янызга килергә кушты.]** Безнең аны нәрсәдә гаепләвебезне
сез үзегез аннан сорап белә алырсыз, – диде Тертул.
[9] Яһүдләр:
– Әйе, шулай, – дип, аның сүзләрен раслап тордылар.

Паул Филикес алдында

[10] Идарәче, сөйләргә мөмкин дип, Паулга ишарә ясады.
– Сезнең бу халыкны күп еллар буе хөкем итүегезне бел-
гәнгә, мин үземне шатланып яклаячакмын, – диде Паул. –
[11] Аллаһыга табыну өчен Иерусалимга килгәнемә унике көннән
дә артык булмаганлыгын белә аласыз. [12] Аллаһы Йортында да,
гыйбадәтханәләрдә дә, шәһәрдә дә алар минем бер кеше белән
дә бәхәсләшүемне яки халык арасында фетнә салуымны күр-
мәделәр. [13] Үзләре миңа хәзер ташлаган гаепләүләрен дә исбат
итә алмыйлар. [14] Әмма сезнең алда шуны икърар итәм: мин,
алар мәзһәб дип атаган юлдан барып, аталарым Аллаһысына
хезмәт итәм, Муса канунына һәм пәйгамбәрләр тарафыннан
язылганнарның барысына ышанам. [15] Тәкъва кешеләр дә, тәкъ-
ва булмаганнар да үледән тереләчәк, дип, алар кебек үк, мин
дә Аллаһыга өмет баглыйм. [16] Шуңа күрә мин һәрвакыт Аллаһы
алдында һәм кешеләр каршында саф вөҗдан белән яшәргә
тырышам.
[17] Күп еллар үткәннән соң үз халкыма хәер-сәдака бирү өчен
һәм корбан китерергә дип Иерусалимга кайттым. [18] Аллаһы
Йортында тазарыну йоласын үтеп, мин шушы эшләрне баш-
карган вакытта алар миңа тап булдылар. Минем яныма халык
та җыелмаган иде, беркемне дә борчымадым да. [19] Алар Асия
өлкәсендә яшәүче берничә яһүд иде. Мине гаепләрлек берәр
нәрсәләре булса, алар сезнең каршыгызга килеп басарга һәм
мине гаепләргә тиешләр иде. [20] Яки, бу кешеләр мин Югары
киңәшмә алдында торганда миндә нинди явызлык табулары
хакында әйтсеннәр. [21] Мин анда булганда: «Мине хәзер үлеләр-
нең терелүенә ышануым өчен хөкем итәләр», – дип кычкырып
әйттем, башка һичнәрсә эшләмәдем, – диде Паул.

---

* 24:5 *Мәзһәб* – дини төркем (русча – секта).
** 24:6-8 Кайбер кулъязмаларда җәяләр эчендәге өлеш тә бар.

22 Раббының юлы хакында яхшы белгән Филикес:
– Сезнең эш турында гаскәриләр башлыгы Луси килгәч ка-
рар кылырмын, – дип, тикшерү эшен кичектерде.
23 Ә йөзбашына, Паулны сак астында тотарга, ләкин аның
дусларына аңа хезмәт күрсәтүдә комачауламаска, дигән әмер
бирде.

Паул сак астында

24 Берничә көннән соң Филикес үзенең яһүд хатыны Друсилла
белән килде һәм Паулны чакыртып алды. Ул Паулның Гайсә
Мәсихкә иман итү турында сөйләгәнен тыңлады.
25 Паул тәкъвалык, нәфесне тыю һәм булачак хөкем хакында
сөйләгәндә Филикес куркуга төште.
– Хәзергә җитте, вакыт тапкач сине чакыртырмын, – диде
ул. 26 Шул ук вакытта ул Паул аңа акча бирер дип өмет итте.
Шуңа күрә аны еш кына чакыртып, Паул белән әңгәмә корып
утырды. 27 Әмма ике елдан Филикес урынына Порки Фисте
килде. Филикес, яһүдләргә ярарга тырышып, Паулны тоткын-
лыкта калдырды.

Паул кайсар хөкемен таләп итә

25 1 Өлкәгә килеп өч көн торганнан соң Фисте Кайсария-
дән Иерусалимга китте. 2 Баш руханилар һәм яһүдләр-
нең башлыклары, аның янына килеп, Паулга гаеп
ташладылар. 3 Үзләренә мәрхәмәт күрсәтүне сорап, Паулны
Иерусалимга чакыртуын үтенделәр. Ә үзләре аны юлда үте-
рергә сүз куештылар. 4 Әмма Фисте Паулның Кайсариядә сак
астында калачагын һәм тиздән үзенең шул шәһәргә барача-
гын әйтте.
5 – Шулай итеп, – диде ул, – җитәкчеләрегез минем белән
барсын һәм, ул кешенең гаебе булса, аның гаебен әйтсен.
6 Иерусалимда атна – ун көн булганнан соң, Фисте Кайсари-
ягә кайтты. Икенче көнне ул хөкем итү урынына утырды һәм
Паулны алып керергә әмер бирде. 7 Паул кергәч, Иерусалимнан
килгән яһүдләр аны урап алдылар һәм аңа каршы күп санлы
авыр гаепләүләр ташладылар, ләкин ул гаепләүләрне исбат итә
алмадылар.
8 – Мин яһүдләр канунына да, Аллаһы Йортына да, кайсар-
га каршы да һичнинди начарлык кылмадым, – диде Паул үзен
яклап.
9 Фисте, яһүдләргә ярарга теләп, Паулдан:
– Иерусалимга барырга һәм анда, бу гаепләүләрне тикшерү
өчен, минем хөкем алдына басарга син ризамы? – дип сорады.

10– Мин кайсарның хөкеме урыны алдында торам һәм мин
шундый урында хөкем ителергә тиешмен. Сез үзегез дә яхшы
беләсез, мин яһүдләрне бер нәрсә белән дә рәнҗетмәдем.
11Әгәр дә мин нәрсәнедер дөрес эшләмичә үлемгә хөкем ите-
лерлек эш кылганмын икән, үлемнән баш тартмыйм. Ә инде
алар миңа ташлаган гаепләүләр дөрес булмаса, беркем дә мине
аларның кулына тотып бирә алмый. Кайсарга мөрәҗәгать
итәргә* телим, – диде Паул.
12Фисте, ярдәмчеләре белән киңәшләшкәннән соң:
– Син кайсарга мөрәҗәгать итәргә теләдең һәм кайсар яны-
на китәчәксең, – диде.

Паул Әгрип патша алдына китерелә

13Берничә көннән, Фистене тәбрик итү өчен, Әгрип патша
белән Берники Кайсариягә килделәр. 14Алар анда күп көннәр
булганлыктан, Фисте Паулның эшен патшага тыңларга тәкъ-
дим итте:
– Монда Филикес тоткынлыкта калдырган бер кеше бар.
15Мин Иерусалимда булганда яһүдләрнең баш руханилары һәм
аксакаллары, аны хөкем итүне таләп итеп, шикаять белән кил-
деләр. 16Мин аларга римлыларда, гаепләнүченең йөзенә карап
гаепләүчеләре һәм гаепләүгә каршы үзен яклау мөмкинлеге
булмыйча торып, кешене җәзага тарту гадәте юклыгын әйтеп
җавап бирдем. 17Алар монда килгәч, мин һич кичектермичә,
икенче көнне үк, хөкем итү урынына утырдым һәм ул кешене
алып килергә әмер бирдем. 18Гаепләүчеләр аңа гаеп ташларга
дип сүз алдылар, ләкин мин көткән гаепләүләрнең берсен дә
китермәделәр.
19Алар үзләренең диннәренә кагылышлы мәсьәләләр ту-
рында, Паул тере дип раслаган ниндидер үлгән Гайсә хакында
бәхәстә иделәр. 20Бу мәсьәләне хәл итәргә кыенсынып, мин
аңа: «Иерусалимга барырга һәм бу эш буенча шунда хөкем
ителергә телисеңме?» – дидем. 21Әмма ул галиҗәнап карарын
сорады һәм сак астында калырга теләде. Шуңа күрә мин аны,
кайсар янына җибәрелгәнче, сак астында тотарга куштым, –
диде Фисте.
22Әгрип Фистегә:
– Ул кешене мин дә тыңларга теләр идем, – диде.
– Иртәгә сез аны тыңларсыз, – дип җавап бирде Фисте.

---

* 25:11 *Кайсарга мөрәҗәгать итү* – Хөкемгә тартылган Рим гражда-
ны куллана алган иң югары мөмкинлек – кайсарга мөрәҗәгать итү
булган.

23 Икенче көнне Әгрип һәм Берники, хәрби җитәкчеләр һәм
иң күренекле гражданнар белән бергә, бик купшыланып зур
бүлмәгә кергәч, Фисте әмере буенча Паулны алып килделәр.
24 – Әгрип патша һәм биредә утыручылар! – диде Фисте. –
Иерусалимда да, монда да күп яһүдләр менә шушы кешедән
зарландылар. Алар: «Ул бүтән яшәргә тиеш түгел», – дип кыч-
кырдылар. 25 Әмма мин, ул үлемгә хөкем ителерлек бернинди
эш эшләмәгән, дип таптым һәм, ул үзе галиҗәнапка мөрәҗә-
гать итәргә теләгәнлектән, мин аны кайсар янына җибәрергә
булдым. 26 Ләкин аның хакында кайсарга нәрсә язарга да бел-
мим. Шуңа күрә, тикшергәннән соң язарлык берәр нәрсә
булсын иде дип, мин аны сезнең алдыгызга, бигрәк тә, Әгрип
патша, сезнең каршыгызга китердем. 27 Чөнки тоткынның
нинди эштә гаепләнүен күрсәтмичә аны кайсар янына җибәрү,
минемчә, уйламыйча эшләнгән эш булачак.

Паул Әгрип патша алдында

26 1 Әгрип Паулга:
– Сиңа үзеңне яклап сөйләргә рөхсәт ителә, – диде.
Шуннан соң Паул кулын күтәрде һәм үзен яклап сөйли
башлады:
2 – Әгрип патша! Бүген сезнең алда яһүдләрнең барлык гаеп-
ләүләреннән үземне яклый алуыма мин бәхетле. 3 Сез яһүд-
ләрнең барлык йолаларын һәм бәхәсле фикерләрен бик яхшы
белгәнгә күрә мине түземлелек белән тыңлавыгызны үтенәм.
4 Яшьтән үк минем ничек гомер иткәнлегемне барлык яһүд-
ләр белә. Үз халкым арасында яшәгәнлегемне һәм Иеруса-
лимдагы тормышымны алар баштан ук беләләр. 5 Алар мине
күптәннән белә һәм, теләсәләр, минем фарисейләр төркемен-
дә булганлыгым – динебезнең иң таләпчән тәгълиматын тот-
канлыгым хакында шаһитлек бирә алалар. 6 Һәм хәзер мин
Аллаһы тарафыннан аталарыбызга бирелгән вәгъдәнең үтәлүен
өмет итүем өчен хөкем алдында торам. 7 Безнең унике кабилә,
ул вәгъдәнең тормышка ашуына өмет баглап, көне-төне тыры-
шып Аллаһыга хезмәт итә. Әгрип патша, яһүдләр мине шушы
өмет өчен гаеплиләр. 8 Кешеләр, ни өчен сез Аллаһының үле-
ләрне терелтүен ышанмаслык эш дип санийсыз?
9 Дөрес, мин дә, Насаралы Гайсә исеменә каршы мөмкин
булган бөтен нәрсәләрне эшләргә кирәк, дип уйладым. 10 Һәм
Иерусалимда мин шулай эшләдем дә: баш руханилардан вәка-
ләт алып, Аллаһының күп изгеләрен зинданнарга ташлаттым,
башкалар аларны үтергәндә мин ризалыгымны белдерә идем.
11 Гыйбадәтханәдән гыйбадәтханәгә йөреп, күп тапкырлар мин

аларны җәзаладым һәм Гайсәгә булган иманнарын инкяр иттерергә тырыштым. Аларга карата ачуым бик көчле булганлыктан, андыйларны хәтта чит шәһәрләрдә дә эзәрлекләдем.

Паул үзенең Раббыга таба борылуы хакында сөйли

[12] Тагын шундый максат куеп, баш руханилар тапшырган эш
буенча һәм аларның вәкаләте белән Дәмәшекъкә барганда,
[13] көн уртасындарак, әй, патша, күктән төшкән бик көчле яктылык күрдем. Кояштан да яктырак ул ут минем һәм юлдашларымның тирә ягын яктыртты. [14] Без барыбыз да җиргә егылдык,
һәм мин тавыш ишеттем. Ул тавыш миңа яһүд телендә: «Шаул,
Шаул! Ни өчен син Мине эзәрлеклисең? Үгез үз хуҗасының
таягына тибенгән кебек, үзеңә зыян китерәсең», – диде.
[15] «Син кем, Әфәнде?» – дип сорадым мин. Ул миңа әйтте:
«Мин – син эзәрлекли торган Гайсә. [16] Тор, аякларыңа бас!
Мин сине хезмәтче итеп куяр өчен, хәзер күргәннәреңә һәм
Минем тарафтан сиңа киләчәктә күрсәтеләчәк әйберләргә
сине шаһит итәр өчен сиңа күрендем. [17] Сине яһүд халкыннан
да, башка халыклар кулыннан да коткарырмын. Мин сине алар
янына җибәрәм. [18] Гөнаһлары кичерелсен өчен, Миңа булган
иман аркылы изге ителгәннәр арасында урын алсыннар өчен
син аларның күзләрен ачарга, аларны караңгылыктан яктылыкка, шайтан хакимиятеннән Аллаһыга таба борырга тиешсең», – диде миңа Раббы.

[19] Шуңа күрә, Әгрип патша, күктән килгән илаһи күренешкә
мин буйсындым [20] һәм башта Дәмәшекъ һәм Иерусалим кешеләренә, аннары бөтен Яһүдия җирендә яшәүчеләргә һәм яһүд
булмаган башка халыкларга вәгазьләдем. Мин аларны тәүбә
итәргә һәм Аллаһыга таба борылырга, тәүбә итүләрен күрсәтә
торган лаеклы эшләр кылырга чакырдым. [21] Аллаһы Йортында
яһүдләр мине менә шуның өчен тотып алдылар һәм үтерергә
тырыштылар. [22] Ләкин, Аллаһының ярдәме белән, мин бүгенге
көнгә кадәр олысына да, кечесенә дә шаһитлек бирәм. Мин
бары тик пәйгамбәрләр һәм Муса, киләчәктә булачак, дип
әйткән хәлләр турында гына сөйлим. [23] Алар Мәсихнең газап
чигәргә тиешлеген һәм беренче булып үледән терелəчәген,
яһүд халкына һәм башка халыкларга яктылык турындагы хәбәр
игълан итәчәген әйткәннәр иде, – диде Паул.

[24] Ул шулай дип үзен яклаганда, Фисте аңа:

– Син, Паул, акылыңнан шашкансың! Зур гыйлемлек сине акылдан яздыра, – диде.

[25] – Юк, мөхтәрәм Фисте, – диде Паул. – Мин акылдан
шашмадым, мин аек акыл белән хакыйкать сүзләре сөйлим.

26 Патша болар турында белә, һәм мин аның алдында кыюлык
белән сөйли алам. Бу эшләр патшаның игътибарыннан читтә
калмаганлыгына шигем юк, чөнки аларның берсе дә яшерен
эшләнмәде.
27 Әгрип патша, пәйгамбәрләргә ышанасызмы? Беләм, ыша-
насыз, – диде Паул.
28 Әгрип Паулга:
– Син мине шулай тиз генә мәсихче итәргә мөмкин дип уй-
лыйсыңмы? – диде.
29 – Тиз генәме, юкмы, – диде Паул, – сезнең генә түгел, ә
бүген мине тыңлаучыларның барысының да минем кебек булу-
ларын Аллаһыдан үтенеп сорыйм. Әлбәттә, богаулардан тыш.
30 Шуннан соң патша һәм идарәче, Берники һәм алар бе-
лән утыручылар урыннарыннан тордылар 31 һәм, читкәрәк
китеп:
– Бу кеше үлемгә яки тоткынлыкка хөкем ителерлек һичнәр-
сә эшләмәгән, – дип сөйләштеләр.
32 Әгрип Фистегә:
– Кайсарга мөрәҗәгать итәргә теләмәгән булса, бу кешене
азат итәргә мөмкин булган булыр иде, – диде.

Паулны Римга җибәрәләр

27 1 Безнең Италиягә баруыбыз турында карар кылынгач,
Паулны һәм тагын берничә тоткынны югары патша
полкының Юли атлы йөзбашына тапшырдылар. 2 Без
Асия өлкәсенә бара торган Адрамут шәһәреннән булган ко-
рабка утырдык һәм йөзеп киттек. Безнең белән Тессалуникә
шәһәрендә яшәүче македунияле Аристарх барды. 3 Икенче
көнне Сидун шәһәренә килеп җиттек. Юли, кешелеклелек
күрсәтеп, Паулга дуслары янына барырга һәм аларның кайгыр-
туларыннан файдаланырга рөхсәт итте. 4 Сидуннан без тагын
диңгезгә чыктык һәм, җил каршы булганлыктан, Кипрның
җилдән ышык ягына таба йөзеп киттек. 5 Киликия һәм Пам-
фулия ярлары буйлап диңгезне кичтек һәм Лукия өлкәсендәге
Мура шәһәренә килеп җиттек. 6 Мурада йөзбашы, Искәндәрия
шәһәреннән булган Италиягә китәчәк корабны табып, безне
шул корабка утыртты. 7 Без күп көннәр акрын йөздек һәм
бик авырлык белән Книд шәһәре турысына килеп җиттек.
Көчле җил аркасында бу юнәлештә бару мөмкин булмаганга
күрә, Салмуни борынын узып, Критның җилдән ышык ягына
юнәлдек. 8 Авырлык белән яр буйлап йөзеп, Яхшы гаваньнар
дигән урынга килдек. Ул урыннан ерак түгел Ласея шәһәре
урнашкан иде.

Паул киңәш бирә

[9] Шактый күп вакыт үтте. Ураза вакыты да үтеп китте һәм,
диңгез буенча юлны дәвам итү куркыныч булганлыктан, Паул
киңәш бирде:
[10] – Әфәнделәр! Хәзер диңгездә булу йөк һәм кораб өчен ге-
нә түгел, ә үзебез өчен дә куркыныч булачагын һәм күп зыян
китерәчәген күрәм, – диде ул.
[11] Ләкин йөзбашы, Паулның сүзләренә караганда койрык то-
тучының һәм кораб хуҗасының сүзләренә күбрәк колак сал-
ды. [12] Гавань кыш үткәрергә яраклы булмаганлыктан, диңгез-
челәрнең күбесе аннан китәргә һәм, мөмкин булса, Критның
көньяк-көнбатыш һәм төньяк-көнбатышка караган ягында
урнашкан Фойникес гаванена барырга һәм шунда кышларга
карар кылдылар.

Кораб давылга эләгә

[13] Көньяк җиле исә башлагач, алар, инде теләгебезгә ирештек,
дип уйлап, якорь күтәрделәр, һәм без Крит яры буйлап йөзеп
киттек. [14] Әмма, күп тә үтмәде, «төньяк-көнбатыш җиле» дип
аталган бик көчле җил купты. [15] Җил безнең корабны әләкте-
реп алды һәм агызып алып китте. Кораб җилгә каршы тора
алмады. [16] Кәүдә дип аталган кечкенә генә утрауның җилдән
ышык ягына килеп чыгып, авырлык белән генә коткару көймә-
сен урнаштырып куя алдык. [17] Аны палубага күтәргәннән соң,
арканнарны кораб астыннан үткәреп, корабны бәйләп куйды-
лар. Суртис дип аталган сай җиргә утырудан куркып, җилкәнне
төшердек һәм шул хәлдә диңгез буйлап йөзеп йөрдек. [18] Һаман
көчле давыл булганлыктан, икенче көнне йөкләрне диңгезгә
ташлый башладылар. [19] Ә өченче көнне, үз куллары белән, диң-
гезгә кораб җиһазларын ыргыттылар. [20] Күп көннәр кояш та,
йолдызлар да күренмәгәч һәм көчле давыл дәвам иткәнлектән,
котылуга булган бөтен өмет югалды.

Берегез дә һәлак булмассыз

[21] Корабтагы кешеләр күп көннәр буе бернәрсә ашамадылар.
Паул аларга:
– Әфәнделәр! Минем сүзне тыңларга һәм Криттан кузгал-
маска кирәк иде. Шулай иткән булсак, бу кыенлыклар да,
югалтулар да булмаган булыр иде. [22] Ә хәзер минем сезгә киңә-
шем шундый: күңелегезне төшермәгез, чөнки сезнең берегез
дә һәлак булмаячак, корабны гына югалтачаксыз, – диде. –
[23] Мин Аллаһы кешесе һәм Аңа хезмәт итәм. Үткән төнне

Аллаһының бер фәрештәсе миңа күренде. [24]Ул миңа: «Курыкма, Паул! Син кайсар алдында булырга тиешсең. Аллаһы Ул – мәрхәмәтле. Ул синең белән булган кешеләрнең барысына да тормыш бүләк итә», – диде. [25]Менә шуңа күрә, әфәнделәр, күңелегезне төшермәгез, мин Аллаһыга инанам, Ул миңа әйткәнчә булачак. [26]Без ниндидер утрауга килеп чыгачакбыз, – диде Паул.

[27]Әдрән диңгезендә йөзеп йөргәндә, ундүртенче төннең урталары җиткәч, диңгезчеләр коры җиргә якынлашуыбызны сизә башладылар. [28]Алар тирәнлекне үлчәделәр – утыз җиде метр чамасы* булды. Күпмедер вакыт үткәч тагын үлчәделәр – егерме җиде метр чамасы иде. [29]Ташлы урынга барып эләгүдән куркып, корабның койрык ягыннан дүрт якорь төшерделәр һәм көн тууын теләп дога кылдылар.

[30]Диңгезчеләр, корабтан качарга теләп, борын ягтан якорьлар төшерергә телибез, дигән сылтау белән диңгезгә көймә төшергәч, [31]Паул йөзбашына һәм гаскәриләргә:

– Алар корабта калмасалар, сез котыла алмаячаксыз, – диде.

[32]Шуннан соң гаскәриләр көймә бауларын чабып өзделәр, һәм көймә суга төшеп китте.

[33]Көн туар алдыннан, Паул һәммәсен ризык ашарга кыстады.

– Сез инде ундүртенче көн көтәсез һәм һичнәрсә ашамыйсыз. [34]Шуңа күрә ашавыгызны үтенәм: бу сезнең гомерегезне саклап калу өчен зарур. Сезнең берегезнең дә башыннан бер генә бөртек чәче дә төшмәс, – диде ул.

[35]Шулай дигәч, Паул, икмәкне кулларына алып, Аллаһыга шөкрана кылды һәм сындырып ашый башлады. [36]Шул вакыт барысының да күңелләре күтәрелде һәм алар да ашарга утырдылар. [37]Без корабта бөтенесе ике йөз җитмеш алты җан идек. [38]Ашап туйгач, диңгезчеләр корабны җиңеләйтү өчен диңгезгә булган бодайны ташладылар.

Көймә җимерелә, кешеләр исән кала

[39]Көн тугач, диңгезчеләр бу җирне танымадылар, ләкин алар анда сөзәк ярлы ниндидер култык күрделәр һәм, булдырып булса, кораб белән шул яр буена килеп туктарга булдылар. [40]Якорьларны чабып өзделәр, корабның койрыгында урнашкан ишкәкләрне ычкындырдылар һәм алгы җилкәнне җил уңаена көйләделәр. Кораб ярга таба юл алды, [41]ләкин комга килеп

---

* 27:28 *Утыз җиде метр чамасы* – грек телендә егерме оргуя дип бирелгән. 1 оргуя – 1,8 метр чамасы. Егерме җиде метр чамасы – унбиш оргуя дип бирелгән.

утырды. Корабның борыны кузгатмаслык булып эләгеп калды, ә койрык өлеше дулкын көче белән җимерелә башлады.

[42] Гаскәриләр, тоткыннарның берәрсе йөзеп китеп качмасын дип, аларны үтерергә ният иттеләр. [43] Әмма йөзбашы, Паулны коткарып калу теләге белән, аларны туктатты һәм башта йөзә белүчеләргә суга сикерергә һәм ярга чыгарга кушты.

[44] – Калганнарыгыз я такталарга, я корабтагы берәр нәрсәгә тотынып йөзегез, – диде ул.

Шулай итеп барыбыз да котылып җиргә чыктык.

Паул Мальта утравында

28 [1] Исән-имин ярга чыгып җиткәч, утрауның Мальта дип аталуын белдек. [2] Утрау кешеләре безгә гадәттән тыш кунакчыл булдылар. Яңгыр ява башлаганга һәм салкын булганга күрә учак яктылар һәм безнең барыбызны да учак янына чакырдылар. [3] Паул үзе җыеп алып килгән бер кочак чыбык-чабыкны учакка салгач, уттан атылып чыккан бер зәһәрле елан аның кулына ябышып калды. [4] Утрау кешеләре, аның кулында асылынып торган еланны күреп, бер-берсенә:

– Бу адәм – кеше үтерүче. Диңгездән котылса да, гаделлек алиһәсе аны исән калдырмады, – диештеләр.

[5] Әмма Паул еланны утка селкеп төшерде һәм аз гына да җәрәхәтләнмәде. [6] Кешеләр, ул шешенер, яки кинәт егылып үләр, дип көттеләр. Әмма озак көткәннән соң, аңа һичнинди зарар булмаганлыгын күреп, фикерләрен үзгәрттеләр:

– Ул – илаһ, – диделәр алар.

[7] Шул урыннан ерак түгел утрау башлыгы Поплиның хуҗалыгы урнашкан иде. Ул безне үз йортына чакырды һәм өч көн буе дусларча кунак итте. [8] Поплиның атасы бизгәк һәм корсак авыруы белән җәфаланып ята иде. Паул, аның янына кереп, дога кылды һәм, аның өстенә кулларын куеп, аны савыктырды. [9] Бу вакыйгадан соң утраудагы башка авырулар да Паул янына килделәр һәм савыктылар. [10] Утрауда яшәүче кешеләр безгә күп хөрмәт күрсәттеләр, ә китәргә җыенгач, кирәкле әйберләр белән тәэмин иттеләр.

Паул Римга килә

[11] Мальта утравында өч ай торганнан соң, шул утрауда кышлаган, күк игезәкләре* сурәте төшерелгән, Искәндәрия шәһәреннән булган бер корабка утырып, юлга чыктык. [12] Сиракүсай

---

* 28:11 *Күк игезәкләре* – греклар мифологиясендә диңгезчеләрне саклый торган ике илаһ бар дип уйлаганнар.

шәһәренә килеп җиткәч, анда өч көн булдык. 13 Аннан Ригиун
шәһәренә килдек. Икенче көнне, көньяк җиле исә башлагач,
Ригиуннан киттек һәм ике көндә Потиулуй шәһәренә килеп
җиттек. 14 Ул шәһәрдә туганнарны очраттык, һәм алар бер атна-
га үзләре янында калуыбызны үтенделәр.

Шулай итеп без Римга килеп җиттек. 15 Андагы туганнар, без-
нең хакта ишетеп, Аппи мәйданы һәм Өч кунакханә шәһәр-
ләре янына тикле җитеп, безне каршы алырга килгәннәр.
Аларны күргәч, Паул Аллаһыга шөкрана кылды, аның күңеле
күтәрелде. 16 Рим шәһәрендә Паулга сак астында аерым яшәргә
рөхсәт ителде.

Күренекле яһүдләр белән очрашу

17 Римга килеп өч көн торганнан соң Паул яһүдләрнең баш-
лыкларын җыйды.

– Туганнар! Үз халкыбызга яки аталарыбызның йолаларына
каршы һичбер нәрсә эшләмәсәм дә, мин Иерусалимда тоткын
булдым һәм римлылар кулына тапшырылдым, – диде ул алар-
га. – 18 Алар миннән сорау алганнан соң, үлемгә хөкем итәрлек
һичнинди гаебем булмаганга күрә азат итәргә теләгәннәр иде.
19 Әмма, яһүдләр моңа каршы килгәнлектән, мин кайсарга мө-
рәҗәгать итәргә мәҗбүр булдым, ләкин үз халкымны нәрсәдә
дә булса гаепләү максаты белән түгел. 20 Шуңа күрә мин сезне
очрашып сөйләшергә чакырдым. Чөнки минем шушы богаула-
рым Исраил баглаган өмет өчен, – диде Паул.

21 Ә алар аңа:

– Без Яһүдиядән синең хакта хатлар да алмадык, Яһүдиядән
килгән туганнардан да беркем синең хакта бернәрсә хәбәр
итмәде һәм начар сүзләр сөйләмәде. 22 Хәер, без синең фикер-
ләреңне үзеңнән ишетергә телә идек. Чөнки безгә билгеле
булганча, һәркайда бу мәзһәбкә каршы сөйлиләр, – диделәр.

23 Билгеләнгән көнне Паул яшәгән йортка элек килгәннән дә
күбрәк кешеләр килде. Ул иртәдән кичкә тикле Аллаһы Патша-
лыгы хакында аңлатты, Гайсә турында Муса канунынннан һәм
пәйгамбәрләр язмаларыннан дәлилләр китереп, аларны инан-
дырырга тырышты. 24 Кайберләре аның сүзләренә инандылар,
кайберләре исә ышанмадылар 25 һәм бер-берсе белән килешә
алмыйча таралыштылар. Алар киткәнче Паул болай диде:

– Изге Рух сезнең аталарыгызга Ишагыйя пәйгамбәр аркылы
менә нинди яхшы сүзләр әйткән:

26 «Бу халык янына бар да әйт:
Тыңлап-тыңлап та, аңламассыз,
Карап-карап та, күрмәссез.

27 Чөнки бу халыкның йөрәген май баскан.
Көчкә генә ишетә колаклар,
Күзләрен дә алар йомганнар.
Әгәр шулай булмаса,
Күзләре белән күрерләр,
Колаклары белән ишетерләр иде.
Йөрәкләре белән аңларлар,
Миңа таба борылырлар
Һәм Мин аларны савыктырыр идем».
28 Шуңа күрә сезгә мәгълүм булсын: яһүд булмаган халыклар-
га Аллаһының коткаруы турындагы хәбәр җибәрелгән һәм аны
алар тыңларлар, – диде Паул.
[29 Ул шулай дигәннән соң, яһүдләр бик нык бәхәсләшә-бә-
хәсләшә таралыштылар.]*
30 Ә Паул үзе түләп торган йортта ике ел буе яшәде һәм яны-
на килүчеләрнең барысын да кабул итте. 31 Ул кыюлык белән
һәм каршылыкларга очрамыйча Аллаһы Патшалыгы турында
сөйләде һәм Раббы Гайсә Мәсих хакында өйрәтте.

* 28:29 Бу аять иң иске кулъязмаларда юк.